

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพสังคมของนักศึกษาวิชาทหารปัจจุบันมีนักเรียนชายจากทั่วประเทศเข้าแข่งขันสอบคัดเลือกเป็นนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 จำนวนประมาณ หนึ่งแสนสองหมื่นกว่าคน หน่วยบัญชาการกำลังสำรองรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ได้เพียงจำนวนหนึ่งแสนสามพันกว่าคน ขณะที่มียอดนักศึกษาสำเร็จวิชาทหารชายชั้นปีที่ 3 ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 จำนวน 5,512 นาย โดยที่ไม่มีกระบวนการคัดเลือกเพื่อเป็นนักศึกษาวิชาทหารชายชั้นปีที่ 4 แต่อย่างใด ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ ส่วนใหญ่นักศึกษาสำเร็จวิชาทหารชายชั้นปีที่ 4 ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 5 มีจำนวน 3,570 นาย การเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จึงต้องศึกษาประยุกต์ทฤษฎี แนวความคิด นโยบาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบความคิด (Conceptual Context) ในการ วิจัย ตลอดจนการนำแนวความคิดต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้โดยผู้วิจัยได้ประมวลไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาทหารต่อการปรับตัวสู่ระดับอุดมศึกษา
2. การรับสมัครนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5
3. ระบบการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5
4. สิทธิของนักศึกษาวิชาทหารและกำลังพลสำรอง
5. แนวคิดการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5
6. ลักษณะเงื่อนไขที่ตัดสินใจศึกษาต่อ หรือไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5
7. สาเหตุที่เป็นอุปสรรคทำให้นักศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีจำนวนน้อย
8. แนวคิดทุนมนุษย์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
9. นโยบายของกองทัพต่อการผลิตจากนักศึกษาวิชาทหาร
10. แนวความคิดการกำหนดนโยบายต่อการผลิตนักศึกษาวิชาทหารปีที่ 4 และ 5
11. กรอบความคิดในการวิจัย

#### พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาทหารต่อการปรับตัวสู่ระดับอุดมศึกษา

การเข้าใจพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาทหารจะช่วยเข้าใจวิถีคิด วิธีการตัดสินใจของ นักศึกษาวิชาทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงการปรับตัวจากนักเรียนเป็นนิสิต/ นักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมมากมายหลายอย่างที่จะต้องกระทำเพื่อการสร้างพื้นฐานที่ดีใน การศึกษาจนสำเร็จเป็นบัณฑิตต่อไป ซึ่งมีผู้ที่สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จำนวนมากบางส่วนต้องการ

ที่จะศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 แต่ด้วยความไม่ทราบข้อมูลที่เพียงพอ ความไม่พร้อมของตัว นักศึกษาวิชาทหารที่จะศึกษาต่อ ทำให้ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ขณะที่ นักศึกษาวิชาทหารบางส่วนพยายามเสาะหาข้อมูล มุ่งมั่นตั้งใจที่จะสมัครเข้าศึกษาต่อวิชาทหารชั้น ปีที่ 4 และ 5 จึงเป็นที่มาของการเริ่มศึกษาและให้เข้าใจลักษณะเงื่อนไขพฤติกรรมของนักศึกษาวิชา ทหารต่อการปรับตัวสู่ระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น แนวคิดเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมศาสตร์และ แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของนิสิต/ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

### แนวคิดเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมศาสตร์

สัมฤทธิ์ ชยสมศักดิ์ (2548, หน้า 215) แนวการศึกษาพฤติกรรมองค์การเพื่อเข้าใจค่านิยม ทักษะ พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาทหารเกี่ยวกับการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ใช้หลักการของสหวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมศาสตร์ เน้นปฏิบัตินิยมเชิงตรรกวิทยา (Logical Positivism) และการศึกษาแบบมนุษยนิยม เพื่อตีความและเข้าใจนำไปสู่การประยุกต์เพื่อ แก้ปัญหาดังกล่าว ผลการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ หรือไม่เลือกศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ย่อมสะท้อนถึงทัศนคติของนักศึกษาวิชาทหารต่อระบบการฝึกวิชาทหารที่ผ่านมาในภาพรวม จึง ต้องศึกษาเรื่องต่อไปนี

1. ความต้องการ ค่านิยม ความคาดหวัง และความสามารถของปัจเจกบุคคล เป็นกำลัง แรงงานขององค์การ
  2. กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม และระหว่างกลุ่ม เป็นกระบวนการ พลวัตขององค์การ
  3. โครงสร้างขององค์การ ลักษณะงาน การควบคุม และระบบบริหาร เป็นสภาพ แวดล้อมภายในองค์การ
  4. สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก
- การทำความเข้าใจพฤติกรรมองค์การ จะทำให้เห็นภาพของกลุ่มนักศึกษาวิชาทหารใน หลายมิติ ผ่านช่วงเวลาต่าง ๆ ของประวัติศาสตร์การทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยการศึกษา การจูงใจ (Motivation) การรับรู้ (Cognition) การติดต่อสื่อสาร (Communication) กระบวนการ ภายในและระหว่างกลุ่ม (Interpersonal and Intergroup Processes) และภาวะผู้นำ (Leadership)
- จากแนวคิดดังกล่าวทำให้สรุปประเด็นได้ว่า การที่นักศึกษาวิชาทหารแสดงพฤติกรรมใน ลักษณะรูปแบบต่าง ๆ กันต้องเริ่มทำความเข้าใจในพฤติกรรมองค์การทั้งระบบก่อน นั่นคือ หน่วย บัญชาการกำลังสำรอง ศูนย์ฝึก/ หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร สถานศึกษาวิชาทหาร ซึ่งเป็นสิ่ง สะท้อน ความต้องการ ค่านิยม ทักษะ การเรียนรู้ การจูงใจ สิ่งคาดหวัง การตัดสินใจของนักศึกษา

วิชาทหาร และใช้หลักการของสหวิทยาการ คือ การผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น ความรู้ด้านจิตวิทยา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา พฤติกรรมศาสตร์ ทัศนภาวะนิยม ปรากฏการณ์วิทยา การตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ความมั่นคงของชาติ การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อการแก้ปัญหาให้นักศึกษาวิชาทหารมีความสนใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 เพิ่มขึ้นได้อย่างรอบด้าน และครบทุกมิติ

พฤติกรรมมนุษย์ (Human Behavior) ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบที่เกิดขึ้นของบุคคลจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ คือ กิจกรรมภายใน เช่น การเรียนรู้สิ่งกระตุ้น (Motivation Learning) กิจกรรมภายนอก เช่น ความคาดหวังและเงื่อนไขจากสังคม โดยการพิจารณาทางด้านจิตวิทยา (Psychology) ด้านสังคมวิทยา (Sociology) ด้านจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) ด้านเศรษฐศาสตร์ (Economics) ด้านมานุษยวิทยา (Anthropology) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538, หน้า 5)

การศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มาจากการเรียนรู้สิ่งกระตุ้นตลอดจนความคาดหวังที่อยากจะเป็น เช่น การได้รับแต่งตั้งยศ เป็น ว่าที่ ร้อยตรี การได้แต่งเครื่องแบบชุดปกติขาวพร้อมกระบี่ ในวันพระราชทานปริญญาบัตร การมีสิทธิแต่งเครื่องแบบชุดปกติขาวก็เกมเขียวคอปับแขนขาวของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 เป็นต้น ทั้งนี้ต้องคำนึงในด้านจิตวิทยาสังคม ที่มีต่อกลุ่มเพื่อน กลุ่มคนรัก กลุ่มญาติพี่น้อง ด้านเศรษฐศาสตร์คือความพร้อมทางการเงินที่ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหากศึกษาต่อ หรือด้านมานุษยวิทยา คือ ความพร้อมทางด้านสภาพร่างกายและจิตใจ ที่ต้องมานะพยายามบากบั่นต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นของนักศึกษาวิชาทหาร

บรรทัดฐานหรือปทัสถานทางสังคม (Social Norms) คือ แนวทางหรือวิถีทาง กรอบหรือขอบเขต มาตรฐาน แบบแผนหรือระเบียบระเบียบ ของสัมพันธภาพทางสังคมระหว่างผู้คนที่เกิดผลให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันในด้านต่าง ๆ เพื่อชีวิตทางสังคมอันปรารถนา ในทางสังคมบุคคลจะเกี่ยวข้องติดต่อกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์ดังที่กำหนดไว้ในบรรทัดฐาน ซึ่งจะบอกให้ทราบว่าแสดงบทบาทที่สัมพันธ์กันตามสถานภาพนั้น ๆ ได้อย่างไร เพียงใด แก่ใคร และในกาลเทศะใด บุคคลต้องเรียนรู้บรรทัดฐานทางสังคม เพื่อให้เข้าใจและสามารถปรับพฤติกรรมสัมพันธ์ให้สอดคล้องเป็นแนวทางเดียวกับบรรทัดฐานของสังคม (สุพิศวง ธรรมพินทา, 2540, หน้า 68)

ทำให้ได้นิยามความหมาย บรรทัดฐานทางสังคมของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 เกิดจากเป้าหมายเพื่อให้ได้สิทธิการยกเว้นการตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการเป็นสำคัญ ทำให้ระบบการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหารไม่สามารถฝึกให้เข้มข้น จริงจังตามมาตรฐานการฝึกเช่นเดียวกับทหารกองประจำการได้ ตลอดจนความขาดแคลนด้านงบประมาณ กำลังพลในส่วนของครูฝึก ครูผู้ช่วย อาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งมีผลภายหลังที่นักศึกษาวิชาทหารจะต้องเป็น

กำลังพลสำรองในอนาคต ส่วนการศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 นั้นเป็นทางเลือกเสริมที่เหนือกว่าบรรทัดฐานของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3

การขัดเกลาทักษะสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์พัฒนาบุคลิกภาพตนเองเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมตามกรอบ กติกา ที่สังคมกำหนดขึ้น ได้อย่างปกติสุข โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ การปลูกฝังระเบียบวินัย (Basic Discipline) สอนให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่าง ๆ (Social Roles and Supporting Attitudes) สอนให้มีทักษะ (Skills) ปลูกฝังความมุ่งมั่นหวัง (Aspiration) (ยุคนธร พิบูลแถว, ม.ป.ป., หน้า 139-142)

ประเด็นหลักที่น่าสนใจคือ การฝึกนักศึกษาวิชาทหารตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึง ชั้นปีที่ 5 เป็นการขัดเกลาทักษะสังคมที่มีพัฒนาการ ปรับปรุง ทักษะของการมีลักษณะทาง บุคลิกภาพ ทัศนคติทางทหาร ตลอดจนทักษะการใช้อาวุธประจำกาย อาวุธประจำหน่วย ซึ่งในแต่ละชั้นปีก็จะมีขีดความสามารถที่คาดหวังแตกต่างกัน เช่น สำเร็จชั้นปีที่ 3 ทำหน้าที่ผู้บังคับหมู่ได้ สำเร็จชั้นปีที่ 4 ทำหน้าที่รองผู้บังคับหมู่ได้ และสำเร็จชั้นปีที่ 5 ทำหน้าที่ผู้บังคับหมู่ได้ รวมถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งมีขบวนการขัดเกลาทักษะสังคม ได้แก่ การปฐมนิเทศนิสิต/นักศึกษาใหม่ การรับน้องใหม่ การแข่งขันกีฬาน้องใหม่ การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น สำหรับผู้ที่ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 จะได้การขัดเกลาทักษะสังคมทั้งสองทาง คือ ทางทหาร และทางสถาบันอุดมศึกษา

หลักการเพื่อความเข้าใจพัฒนาการและพฤติกรรม จะต้องยอมรับในหลักการทางจิตวิทยาพื้นฐาน โดยยอมรับว่าพฤติกรรมทุกอย่างย่อมมีสาเหตุ เข้าใจถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ได้แก่ ความทะเยอทะยาน (Ambition) ปมต่าง ๆ (Complex) ความปรารถนาอันแรงกล้า (Desirable) อารมณ์ (Emotion) ความต้องการที่จำเป็น (Need) ความต้องการที่ไม่จำเป็น (Want) ความสนใจ (Interest) ค่านิยม (Values) ความโน้มเอียง (Tendency) เป้าหมาย (Goal) กำลังใจ (Power Will) สิ่งเร้า (Stimuli) และรู้จักแปลความหมายของพฤติกรรม (มาลินี จุฑะรพ, 2537, หน้า 27-28)

ปมต่าง ๆ ก็คือเงื่อนไขพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาทหารต่อการตัดสินใจซึ่งในแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปรารถนาอันแรงกล้า ความสนใจ ค่านิยมของแต่ละบุคคล เช่น บางคนอาจต้องการมีรายได้มาก ๆ ก็จะพยายามศึกษาให้ได้ผลการศึกษาระดับดีมาก บางคนต้องการมีเกียรติและความยอมรับในสังคมก็แสวงหา ขศลาบรรดาศักดิ์ บางคนเคยสอบคัดเลือกเข้าโรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายสิบทหารบก แต่ไม่ผ่านการคัดเลือก จึงชดเชยด้วยการศึกษาวิชาทหารจนสำเร็จชั้นปีที่ 5 ก็มี ซึ่งบางคนมองว่าการศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 5 มีความจำเป็น บางคนมองว่าไม่มีความจำเป็น นั้นเพราะมีเป้าหมายในแต่ละบุคคลแตกต่างกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยของนักศึกษาวิชาทหาร ตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง การฝึกอบรมของครูฝึก ระดับชั้นปีการศึกษา การส่งเสริมและควบคุมระเบียบวินัย และการอบรมสั่งสอนจากครู (จารุเกียรติ ชัยวงษ์, พ.อ., 2544, หน้า 106)

สิ่งสำคัญคือ การหล่อหลอมให้เยาวชนนั้นเป็นผู้มีระเบียบวินัยนั้น เพื่อนเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมในทางดีได้ การรู้จักตนเอง ผ่านกระบวนการฝึกอบรมที่มีขั้นเป็นระบบ ซึ่งในระดับอุดมศึกษาเพื่อน ๆ มาจากต่างโรงเรียน ต้องสร้างความรู้รักและสนิทสนมใหม่ และโดยส่วนมากไม่นิยมศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5

คำว่า ทักษะ บ้างก็ใช้คำว่า “เจตคติ” บ้างก็ใช้คำว่า “ท่าที” ความหมายคำว่าทักษะ คือ ผลผสมผสานของความรู้สึนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึของคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งออกมาในรูปการประเมินค่าอันอาจไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น ดังนั้นพฤติกรรมของมนุษย์ก็คือการแสดงออกซึ่งทัศนคติของเขา อันเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้ ประสบการณ์ ภูมิหลังและการเรียนรู้ที่ผ่านมาของบุคคลนั้น ๆ ในแง่ของความเชื่อนั้น ทักษะทุกทักษะจะรวมเอาความเชื่อเข้าไว้ด้วย ทั้งนี้ได้หมายความว่าความเชื่อทุกอย่างจะเป็นทักษะ เมื่อทัศนคติของบุคคลถูกรวบรวมไว้ด้วยกันอย่างมีโครงสร้างหลั่นขึ้น นั่นก็คือ ระบบค่านิยม และเมื่อบุคคลมีความแตกต่างกัน ทัศนคติของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งเดียวกันจึงแตกต่างกันไปด้วย (สร้อยตระกูล อรรถมานะ, 2542, หน้า 64-69)

การให้ความหมาย ทักษะของนักศึกษาวิชาทหาร เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization Process) มีความคิด มีความเข้าใจ ผสมกับอารมณ์ ความรู้สึต่าง ๆ ความประทับใจ การสะสมประสบการณ์การฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านมาในแต่ละชั้นปี ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม โดยมีสถาบันครอบครัว โรงเรียน มหาวิทยาลัย ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ทำให้เกิดแนวโน้มพฤติกรรมในรูปแบบที่แตกต่างกัน ประกอบกับสภาพแวดล้อมของศูนย์ฝึกวิชาทหารที่แตกต่างกัน เช่น ความตั้งใจฝึกวิชาทหาร หรือความไม่สนใจไม่ให้ความร่วมมือกับการฝึกวิชาทหาร เป็นต้น อีกทั้งทัศนคติสามารถใช้เป็นเครื่องมือ ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมได้ โดยการปลูกฝังความคิด การให้ข้อมูล การชักจูง การเสริมสร้างบรรยากาศ การสร้างสิ่งเร้าหรือการจูงใจ ทำให้ทัศนคติจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของบุคคลนั้นได้

### สรุปแนวคิดเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมศาสตร์

จากแนวคิดดังกล่าวการศึกษาเรื่อง การตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร นั้นมีความจำเป็นและสำคัญอย่างมากที่ต้องเข้าใจธรรมชาติพฤติกรรมของนิสิต/

นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ที่มีการรับรู้ในประสบการณ์ การฝึกวิชาทหารที่ผ่านมามาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 3 โดยผ่านกระบวนการจัดเกลาทางสังคม ที่ จะปลูกฝัง พัฒนาเยาวชนให้มีระเบียบ วินัย รู้จักการเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อความสุขส่วนรวม ซึ่งสามารถหล่อหลอมนักเรียนจากโรงเรียนที่สังกัดสถานศึกษาวิชาทหารทั่วประเทศ ให้เป็น นักศึกษาวิชาทหารที่ดี และเป็นกำลังของชาติในอนาคต แม้เรื่องการฝึกวิชาทหารย่อมมีทั้งความ ลำบาก ความเหน็ดเหนื่อย ความหิวมาเป็นอุปสรรค ซึ่งจำเป็นที่นักศึกษาวิชาทหารจะต้องอดทน สร้าง ความเข้มแข็งทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จึงมีผลทำให้บางช่วงเวลา ก็มีทั้งที่ชอบ ประทับใจ และ ไม่ชอบ ถูกสะสมอยู่ด้วยกันจนเมื่อสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 แล้วได้รับสิทธิการยกเว้นการตรวจ เลิกเข้าเป็นทหารกองประจำการ ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นบรรทัดฐานทางสังคมของนักศึกษาวิชา ทหารชั้นปีที่ 3 แต่ผู้ที่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 5 ย่อมมีเป้าหมายความต้องการในชีวิตที่แตกต่าง เช่น การได้แต่งตั้งยศเป็น ว่าที่ร้อยตรี การได้พัฒนาขีดความสามารถของตนจนสำเร็จวิชาทหารชั้น สูงสุด ซึ่งเป็นบรรทัดฐานทางสังคมของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 พฤติกรรมดังกล่าวนี้มาจากการรับรู้ของนักศึกษาวิชาทหารที่มีต่อระบบการฝึกวิชาทหารแตกต่างกัน ทั้งทางเชิงบวกและเชิงลบ

#### แนวคิดเกี่ยวกับด้านการปรับตัวของนิสิต/นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในสถาบันอุดมศึกษา

ช่วงวัยที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเป็นช่วงวัยรุ่นตอนปลายซึ่งเป็นวัยที่มีการ เปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจเป็นต้น เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ พัฒนา และปรับเปลี่ยนตนเองให้เหมาะสมกับวัย และบทบาทตามหน้าที่ของตนตามความคาดหวัง ของสังคม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้วัยนี้เป็นวัยที่ประสบกับความยุ่งยาก มีปัญหาต่าง ๆ เข้ามาในช่วงนี้ อย่างมาก ทั้งปัญหาของตนเอง คนรอบข้าง และสังคม และหากความยุ่งยากดังกล่าวถ้าเกิดขึ้น ในช่วงที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นช่วงที่นิสิตนักศึกษาต้องปรับตัวสู่การเรียนในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลางมีการปรับตัวโดยรวม ได้ดีกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ, นิสิตนักศึกษาชายสาขาวิชามนุษยศาสตร์ และนิสิตหญิงสาขาวิทยาศาสตร์มีการปรับตัวโดยรวมได้ดีกว่านิสิตนักศึกษาชายสาขาวิทยาศาสตร์, นิสิตนักศึกษา, นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวด้านการเรียน ได้ดีกว่านิสิต นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และต่ำ ตามลำดับ, นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เอกชนมีการปรับตัวด้านการเรียน ได้ดีกว่านิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ, นิสิตนักศึกษาที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีการปรับตัวด้านส่วนตัวและอารมณ์ ได้ดีกว่านิสิตนักศึกษาที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ, นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมีการปรับตัวด้านส่วนตัวและ อารมณ์ ได้ดีกว่านิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน, นิสิตนักศึกษาหญิงปรับตัวด้านสังคม ได้ดีกว่า นิสิตนักศึกษาชาย (เปรมพร มั่นเสมอ, 2545, หน้า 2, 152-153)

จากการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นสำคัญคือ การปรับตัวของนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษา หรือนักศึกษาที่สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อเป็นนิสิต/ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในสถาบัน อุดมศึกษา จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาและปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการปรับตัวจากวัยรุ่นตอนกลางไปสู่วัยรุ่นตอนปลายที่มีความอยากรู้อยากเห็น มีประสบการณ์มากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นทั้งเรื่องส่วนตัว และครอบครัว ซึ่งการปรับตัว นั้นประเด็นในเรื่องเพศชาย เพศหญิง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา และประเภทของสถาบัน อุดมศึกษา มีผลต่อการปรับตัวของนิสิต/ นักศึกษา รวมทั้งผู้ที่สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ที่เข้าสู่ สถาบันอุดมศึกษา

การต้อนรับน้องใหม่ของนิสิตใหม่มหาวิทยาลัยบูรพา มีทั้งรูปแบบในลักษณะที่มีความ รุนแรง และที่ไม่มีความรุนแรง ซึ่งลักษณะที่มีความรุนแรงคือ ให้น้องใหม่วิ่งรอบคณะ กระโดดลง สระน้ำ กินอาหารแปลก ๆ วิดพื้น ยืนกางมุ้ง กลิ้งกับพื้น แก้อ้ออากาศ (นั่งย่อเข่าข้างเดียว) วิ่งลงตึก คณะ กอดคอกันลูกนั่ง ผลเสียคือ ทำให้เสียสุขภาพจิต เกิดความคับข้องใจ เกิดอาการทางกาย เนื่องจากความกดดันทางจิตใจ ส่วนผลดีทำให้จิตใจเข้มแข็ง น้องใหม่เคารพรุ่นพี่ เรียนรู้การตรงต่อ เวลาเกิดความอดทน รูปแบบที่ไม่มีความรุนแรงได้แก่ ให้น้องใหม่เคารพสถานที่รอบ ๆ มหาวิทยาลัย ฝึกระเบียบวินัย ทำความเคารพรุ่นพี่ รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน เก็บขยะตาม ชายหาดบางแสน ร้องเพลงเชียร์ ขอลายเซ็นรุ่นพี่ จำชื่อเพื่อน ๆ ร้องเพลงคณะและร้องเพลง มหาวิทยาลัย ผลดีคือ ทำให้เกิดความสนุกสนาน เกิดความสามัคคี น้องใหม่ได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยและการเรียน สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้และสถานการณ์ ต่าง ๆ การรับน้องใหม่จะเริ่มหลังจากเปิดภาคการเรียน 1 อาทิตย์และจะสิ้นสุดภายในภาคการเรียน ที่ 1 กิจกรรมรับน้องใหม่เฉพาะวันจันทร์-วันพุธ เวลา 17.30-21.30 น.ดำเนินการในระดับสโมสร นิสิต และองค์การนิสิตเท่านั้น และต้องทำประวัติสุขภาพน้องใหม่ทุกคน (สุริยา งามสำเร็จ, 2547, หน้า 55)

การปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมี การปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ สร้างความคุ้นเคย ระหว่างนักศึกษา สถาบันการศึกษา อาจารย์ผู้สอน รุ่นพี่ เพื่อนใหม่ ควบคู่กับการให้ความรู้การ จัดระบบการเรียนการสอน กฎระเบียบ แนะนำหน่วยงาน การเชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จมา เล่าประสบการณ์แนะนำเรื่องการแบ่งเวลาและการการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย (สุกัญญา ตันตระบัณฑิตย์, 2548, หน้า 64)

ภาพรวมของกิจกรรมการรับน้องใหม่เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมในช่วงของการ เป็นนิสิต/ นักศึกษาใหม่ซึ่งแต่ละแห่งก็จะมีกิจกรรมมากมายและแตกต่างกัน แต่เป้าหมายร่วมกันก็

คือ การให้นิสิต/นักศึกษาใหม่ได้ปรับตัว รู้จักเพื่อนใหม่ รุ่นพี่ ครูอาจารย์ สถานที่สำคัญ ระบบการเรียนการสอน กฎระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนเรียนรู้แบบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ของสถาบัน เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในอนาคต

### **สรุปแนวคิดเกี่ยวกับด้านการปรับตัวของนิสิต/นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในสถาบันอุดมศึกษา**

การปรับตัวในช่วงเป็นนิสิต/นักศึกษาใหม่ของสถาบันในระดับอุดมศึกษาจะมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งมีนิสิต/นักศึกษาจำนวนมากเดินทางจากบ้านมาพักอาศัยอยู่ร่วมกับเพื่อนที่สถาบัน ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการจัดเกลาทางสังคม จึงมีผลต่อความพร้อมของตัวนักศึกษา วิชาทหารที่สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ที่จะตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ในช่วงเวลาดังกล่าว อันเป็นช่วงเวลาแห่งความสับสน วิดกกังวล เครียดในเรื่องการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา การเรียนวิชาทหารจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นภาระเพิ่มเติมมากกว่านิสิต/นักศึกษาทั่วไป ซึ่งประเด็นความพร้อมของตัวนักศึกษาวิชาทหาร มีหลายเรื่องด้วยกัน เช่น ความรู้ทางด้านวิชาทหาร ความรู้ทางด้านสายการเรียนและความคาดหวังที่มีต่อผลการศึกษาในอนาคต การเตรียมเอกสาร เครื่องแบบ นักศึกษาวิชาทหารสำหรับสมัครเรียนต่อ กลุ่มเพื่อนที่จะชวนกันเรียนวิชาทหาร เป็นต้น

### **การรับสมัครนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5**

**ระเบียบการรับสมัครและรายงานตัวของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ประจำปี**

#### **การศึกษา 2550**

1. กำหนดวันในการรับสมัครและรายงานตัว นักศึกษาวิชาทหาร

1.1 ต่างจังหวัด (จังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร)

1.1.1 จังหวัดนครปฐม ตั้งแต่ 21-23 พฤษภาคม 2550

1.1.2 จังหวัดสมุทรสาคร ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2550

1.2 ศูนย์การกำลังสำรอง ตั้งแต่ 28 พฤษภาคม-23 มิถุนายน 2550 (จังหวัด

กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ)

1.2.1 รับรายงานตัว นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2-5 (ชาย, หญิง) ตั้งแต่ 28 พฤษภาคม-12 มิถุนายน 2550

1.2.2 รับรายงานตัว นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4-5 (ชาย,หญิง) เพิ่มเติม ตั้งแต่ 17-18 มิถุนายน 2550

1.3 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบกที่ 14 (จังหวัดชลบุรี)



### 1.3.1 รับรายงานตัว นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5 (ชาย, หญิง) ตั้งแต่

21 พฤษภาคม 2550-28 พฤษภาคม 2550

## 2. เวลาดำเนินการ

2.1 ต่างจังหวัด (รอบเดียว) ตั้งแต่เวลา 08.00 นาฬิกา เป็นต้นไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ  
ในแต่ละวัน

### 2.2 ศูนย์การกำลังสำรอง แบ่งออกเป็น 2 รอบคือ

2.2.1 รอบเช้า 07.30-12.00 นาฬิกา

2.2.2 รอบบ่าย 12.30 นาฬิกา-จนกว่าจะแล้วเสร็จ

### 2.3 การรวมพล

2.3.1 ต่างจังหวัด รวมพลเวลา 07.30 นาฬิกา

2.3.2 ศูนย์การกำลังสำรอง ตามที่ได้กำหนดเวลาให้กับสถานศึกษาไว้

2.3.2.1 รอบเช้า รวมพลเวลา 07.30 นาฬิกา และ 10.00 นาฬิกา

2.3.2.2 รอบบ่าย รวมพลเวลา 12.30 นาฬิกา

## 3. สถานที่ดำเนินการรับสมัครและรายงานตัว นักศึกษาวิชาทหาร

### 3.1 ต่างจังหวัด

3.1.1 จังหวัดนครปฐม ดำเนินการที่ กรมการสัตว์ทหารบก ค่ายทองทิมายู

โทร 0 3427 1153-5 ต่อ 50671

3.1.2 จังหวัดสมุทรสาคร ดำเนินการที่ กรมทหารสื่อสารที่ 1 ค่ายกำแพงเพชร

อัครโยธิน โทร 0 2297 6712-3

3.2 ศูนย์การกำลังสำรอง ดำเนินการที่ ศูนย์การกำลังสำรอง เขตดินแดง กรุงเทพฯ

โทร 0 2275 4504

## 4. เงื่อนไขบังคับต้องปฏิบัติตามระเบียบ หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง ดังนี้

4.1 ต้องสมัครและรายงานตัวจึงจะเข้ารับการฝึกได้

4.2 ต้องชำระเงินบำรุงเพื่อส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

4.3 ต้องไว้ทรงผมตามระเบียบ หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง ความยาวด้านหน้าไม่

เกิน 7 เซนติเมตร

4.4 ต้องแต่งกายตามระเบียบฯ ที่กำหนด

4.5 ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ โดยเคร่งครัด

## 5. หลักฐานการรายงานตัว นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2, 3, 4 และ 5

5.1 ชำชั้น เลื่อนชั้น สถานศึกษาเดิม

5.1.1 ใช้ใบรายงานตัว รด.2 (สีขาว)

5.1.2 หนังสือรอรับสิทธิ์

5.2 ขั้วชั้น เลื่อนชั้น โอนย้ายสถานศึกษา

5.2.1 ใช้ใบรายงานตัว รด.3 (สีเขียว)

5.2.2 หนังสือรับรองการฝึก ซึ่งออกโดย ศูนย์การกำลังสำรอง หรือศูนย์การฝึก  
นักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบก/ หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารจังหวัดทหารบก

5.2.3 หนังสือรอรับสิทธิ์

5.3 ขั้วชั้น เลื่อนชั้น ไม่สังกัดสถานศึกษา (เฉพาะ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5)

5.3.1 ใช้ใบรายงานตัว รด.2 (สีเขียว)

5.3.2 หลักฐานการสำเร็จการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุปริญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป

5.3.3 หลักฐานการสำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 หรือชั้นปีที่ 4

#### 6. การชำระเงินบำรุง

6.1 นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ชำระเงินบำรุง 500 บาท

ค่าทำบัตรประจำตัว นักศึกษาวิชาทหาร 30 บาท

รวมเป็นเงินคนละ 530 บาท

6.2 นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2-3 ชำระเงินบำรุง 500 บาท

6.3 นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ถึง 5 ไม่ต้องชำระเงินบำรุง

#### 7. การทำบัตรประจำตัว นักศึกษาวิชาทหาร

7.1 ผู้สมัครใหม่ชั้นปีที่ 1 ต้องทำบัตรประจำตัว นักศึกษาวิชาทหารทุกคน

7.2 นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2 ถึง 5 (โอนย้ายสถานศึกษาวิชาทหารมาจากส่วน  
ภูมิภาค) ต้องทำบัตรประจำตัว นักศึกษาวิชาทหารทุกคน

7.3 นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2 ถึง 5 (ไม่โอนย้ายสถานศึกษาวิชาทหาร) ไม่ต้องทำ  
บัตรประจำตัว เว้นกรณีบัตรประจำตัว นักศึกษาวิชาทหารชำรุด/ สูญหาย

#### 8. โอกาสที่จะสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร

8.1 นักเรียน นักศึกษา ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาที่เปิดเป็นสถานศึกษาวิชาทหาร  
จะต้องสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารในปีการศึกษาแรกที่ตนเองมีสิทธิ หากไม่สมัครไม่มีสิทธิสมัคร  
เข้ารับการฝึกวิชาทหารอีกต่อไปทั้งในสังกัดสถานศึกษาวิชาทหารแห่งนั้น หรือในสถานศึกษาวิชา  
ทหารแห่งอื่น

8.2 นักเรียน นักศึกษา ซึ่งได้ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาที่ยังไม่ได้เปิดเป็นสถานศึกษา วิชาทหาร เมื่อย้ายไปศึกษาในสถานศึกษาวิชาทหารให้มีสิทธิสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารได้ในปีแรกที่เข้ารับการศึกษ

8.3 นักเรียน นักศึกษา ที่ย้ายสถานศึกษาวิชาทหาร ต้องรายงานตัวเข้ารับการฝึกวิชาทหารในปีการศึกษาแรกที่ย้ายไปสังกัดสถานศึกษาวิชาทหารแห่งใหม่ แต่จะเข้ารับการฝึกวิชาทหารในชั้นสูงกว่าการศึกษาสายสามัญ หรือสายอาชีพตามที่หน่วยบัญชาการกำลังสำรองกำหนดไว้ไม่ได้

### **สรุป การรับสมัครนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5**

การรับสมัครนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ในช่วงตั้งแต่วันที่ 21 พฤษภาคม ถึง 18 มิถุนายน 2550 ซึ่งเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับการรายงานตัวเข้าเป็นนิสิต/ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในระดับสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งต้องเตรียมเอกสาร ใบรายงานตัว รด.3 (สีเขียว) หนังสือรับรองการฝึก ซึ่งออกโดย ศูนย์การกำลังสำรอง หรือศูนย์การฝึกนักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบก/หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารจังหวัดทหารบก หนังสืออธิปไตย ถ้าไม่ได้เตรียมมาจากบ้านให้พร้อมก็หมดสิทธิ์ที่จะสมัครศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 รวมถึงต้องไว้ทรงผมตามระเบียบของหน่วยบัญชาการกำลังสำรองกำหนดไว้ คือ ความยาวของผมนานหน้าไม่เกิน 7 เซนติเมตร ถึงแม้นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ถึง 5 ไม่ต้องชำระเงินบำรุงแต่ก็มีผู้ที่สนใจจำนวนน้อย

### **ระบบการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5**

นักศึกษาวิชาทหารเป็นปัจจัยนำเข้าสู่ระบบการฝึกวิชาทหารตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 5 เพื่อผลลัพธ์ที่ได้คือกำลังพลสำรองของชาติ โดยมีกฎของนักศึกษาวิชาทหารที่เป็นเครื่องมือการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และวิธีการปฏิบัติในฐานะเป็นนักศึกษาวิชาทหาร ส่วนของขอบเขตการฝึกจะระบุเนื้อหาที่สอนในแต่ละชั้นปี จัดความรู้ความสามารถของนักศึกษาวิชาทหาร รูปแบบการฝึก ห่วงการฝึกและชั่วโมงการฝึก วิธีการสอบวัดผลการศึกษา ดังนี้

#### **กฎของนักศึกษาวิชาทหาร**

การกล่าวคำปฏิญาณ กฎของนักศึกษาวิชาทหารถูกใช้เป็นเครื่องมือที่จะช่วยหล่อหลอมความรู้สึก ปลูกฝังทัศนคติความรักชาติ ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติตนในขณะที่เป็นนักศึกษาวิชาทหาร ดังนี้

นักศึกษาวิชาทหาร จะปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย และปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ อย่างเคร่งครัด

นักศึกษาวิชาทหาร จะรับใช้ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และจะพิทักษ์รักษาไว้ด้วยชีวิต

นักศึกษาวิชาทหาร จะรู้จักสามัคคี และหยิ่งในศักดิ์ศรีของความเป็นไทย  
นักศึกษาวิชาทหาร จะปฏิบัติตนเป็นผู้ให้ มากกว่าเป็นผู้รับ เพื่อความสุขของผู้อื่น และผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม

### ขอบเขตการฝึก

เนื้อหาของวิชาที่ทำการฝึกวิชาทหารในแต่ละชั้นปี เพื่อเป็นแนวทางการสอนนักศึกษาวิชาทหาร

1. การฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 และ 2 เป็นการฝึกเยาวชนที่ยังไม่เคยเข้ารับการฝึกวิชาทหารมาก่อน โดยเป็นไปในลักษณะการฝึกวิชาทหารเบื้องต้นตามลำดับให้มีความรู้ความสามารถในตำแหน่งลูกแถวของทุกเหล่าได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถเข้ารับการฝึกศึกษาวิชาทหารในระดับสูงขึ้นตามหมายเลขขานาญการทางทหาร (ชกท.) ที่กองทัพบกกำหนด วิชาที่ทำการฝึกสอน การฝึกเบื้องต้น วิชาทหารทั่วไป วิชากิจการพลเรือน วิชาการสงครามพิเศษ วิชาอาวุธ วิชายุทธวิธี การฝึกยิงปืน และการฝึกภาคสนาม
2. การฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 เป็นการปูพื้นฐานการฝึกวิชาทหารในเหล่าต่าง ๆ ได้แก่ เหล่าทหารราบ (ร.) ทหารม้า (ม.) ทหารปืนใหญ่ (ป.) ทหารช่าง (ช.) ทหารสื่อสาร (ส.) ทั้งนี้เมื่อนักศึกษาวิชาทหารสำเร็จการฝึกชั้นปีที่ 3 สามารถปฏิบัติหน้าที่ในระดับผู้บังคับหมู่ได้ วิชาที่ทำการฝึกสอน การฝึกเบื้องต้น วิชาทหารทั่วไป วิชากิจการพลเรือน วิชาการสงครามพิเศษ วิชาอาวุธ วิชายุทธวิธี วิชาเหล่า (ร., ม., ป., ช., ส.) การฝึกยิงปืน และการฝึกภาคสนาม
3. การฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 นักศึกษาวิชาทหารจะเข้ารับการฝึกสอนเฉพาะเหล่า ตามหมายเลขขานาญการทางทหาร ที่กองทัพบกกำหนด วิชาที่ทำการฝึกสอน การฝึกเบื้องต้น วิชาทหารทั่วไป วิชากิจการพลเรือน วิชาการสงครามพิเศษ วิชาเฉพาะเหล่า การฝึกยิงปืน การฝึกภาคสนาม และ การดูงาน (เฉพาะชั้นปีที่ 5)

### จัดความรู้ความสามารถของนักศึกษาวิชาทหาร

การพัฒนาการฝึกศึกษา นักศึกษาวิชาทหารเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในแต่ละชั้นปี ดังนี้

1. ผู้สำเร็จวิชาทหาร ปี 1-2 สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกแถวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้สำเร็จวิชาทหาร ปี 3 สามารถปฏิบัติหน้าที่ในระดับรองผู้บังคับหมู่หรือผู้บังคับหมู่ได้ตามหมายเลขขานาญการทางทหาร (ชกท.) และเหล่า ที่กำหนด

3. ผู้สำเร็จวิชาทหาร ปี 4 สามารถปฏิบัติหน้าที่ในระดับผู้บังคับหมู่หรือรองผู้บังคับหมู่ได้ตามหมายเลขชำนาญการทางทหาร (ชกท.) และเหล่าที่กำหนด

4. ผู้สำเร็จวิชาทหาร ปี 5 สามารถปฏิบัติหน้าที่ในระดับผู้บังคับหมู่ได้ตามหมายเลขชำนาญการทางทหาร (ชกท.) และเหล่าที่กำหนด

### รูปแบบการฝึก

กองทัพบกได้กำหนดรูปแบบการฝึกศึกษาให้แก่ศึกษาวิชาทหาร หลังจากสถานศึกษาได้รับการเปิดเป็นสถานศึกษาวิชาทหารแล้ว ซึ่งต้องจัดนักศึกษาวิชาทหารเข้ารับการฝึกไว้ 4 แบบ โดยมีศูนย์ฝึก/หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้กำหนด เพื่อความสะดวกทั้งในเรื่องของนักศึกษาวิชาทหาร ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร การเดินทาง และเวลาที่เหมาะสมกับการฝึก โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. แบบที่ 1 การฝึกสัปดาห์ละครั้ง ๆ ละ 4 ชั่วโมง จำนวน 20 ครั้ง ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 20 สัปดาห์ (ประมาณ 5 เดือน) การฝึกแบบนี้เป็นระบบที่ดีและเหมาะสม ได้ผลคุ้มค่าเพราะใช้เวลาฝึกสอนนักศึกษาจะได้รับความรู้เต็มที่ เพราะค่อย ๆ ได้รับความรู้ซึมที่ละน้อย ๆ และนอกจากนี้หากมีกิจกรรมในระหว่างห้วงการฝึกก็ยังสามารถดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับนักศึกษาวิชาทหารได้อย่างดี

2. แบบที่ 2 การฝึกทุกวัน ๆ ละ 4 ชั่วโมง ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน โดยจัดชุดครูฝึกเคลื่อนที่ไปประจำอยู่ตามศูนย์ฝึกที่จัดตั้งขึ้น แล้วสถานศึกษาก็จัดนักศึกษาเข้ารับการฝึก จนจบห้วงการฝึกตามหลักสูตร ระบบการฝึกแบบนี้จะกระทำสำหรับสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลจากที่ตั้งของมณฑลทหารบก จังหวัดทหารบก ซึ่งเป็นระบบที่สิ้นเปลืองแต่ผลที่ได้รับไม่ค่อยเต็มที่นัก เพราะเมื่อจบการฝึกแล้วเหมือนกับหมดกิจกรรมวิชาทหารไปเลย

3. แบบที่ 3 การฝึกทุกวัน ๆ ละ 8 ชั่วโมง จำนวน 10 วัน การฝึกแบบนี้จะจัดนักศึกษาวิชาทหารเข้าร่วมอยู่ในค่ายฝึกฯ อยู่ประจำจนจบสิ้นการฝึก การฝึกแบบนี้จะจัดสำหรับสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลมาก การเดินทางเข้ามาเข้ารับการฝึกในแต่ละวันต้องสิ้นเปลืองมาก หน่วยมักจะจัดชุดฝึกไปทำการฝึกประจำโดยเปิดเป็นค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้นักศึกษาวิชาทหารได้กินนอนอยู่ประจำและรับการฝึกทุกวันจนจบการฝึก

4. แบบที่ 4 การฝึกครั้ง ๆ ละ 8 ชั่วโมง และเว้นไป 1 สัปดาห์ จึงเข้ามารับการฝึกอีกครั้งหนึ่ง รวม 10 ครั้ง เพื่อเป็นการบรรเทาและแก้ไขปัญหาราจรในพื้นที กรุงเทพฯ และปริมณฑล เมื่อนักศึกษาวิชาทหารมารับการฝึกในแบบที่ 1 เพียงวันละ 4 ชั่วโมง ทำให้ต้องเสียเวลาในการเดินทางและบางสถานศึกษานักศึกษาวิชาทหารต้องเดินทางกลับไปศึกษาในภาคเรียนปกติ อาจเป็นช่วงเช้า

หรือช่วงบ่าย หลังจากจบการฝึกศึกษาจากหน่วยฝึกแล้ว ระบบนี้การผูกพันระหว่างนักศึกษาวิชาทหารกับครูฝึกมีน้อย เพราะจะต้องเว้นไปอีก 1 สัปดาห์

รูปแบบการจัดการฝึกที่เหมาะสมและมีความสะดวกต่อนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 คือ การฝึกแบบที่ 3 คือ การฝึกทุกวัน ๆ ละ 8 ชั่วโมง จำนวน 10 วัน เพราะใช้ระยะเวลาสั้น และไม่กระทบกับตารางเรียน ตารางสอบในภาคปกติของสถาบันอุดมศึกษา แต่ควรจัดการฝึกในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี ซึ่งส่วนใหญ่ทุกสถาบันการศึกษาจะไม่มีการเรียนการสอน แต่ไม่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยสุโขทัย ซึ่งในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี จะเป็นการสอบวัดผลการศึกษาภาคเรียนที่ 1

### ห้วงการฝึกและชั่วโมงการฝึก

การฝึก นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5 ตามระเบียบหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ได้แบ่งการฝึกสอนในที่ตั้งปกติ และภาคสนามตามระยะเวลา ดังนี้

1. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1, 2
  - 1.1 การฝึกสอนในที่ตั้งปกติ ใช้เวลาฝึกสอน ชั้นปีละ 80 ชั่วโมง (20 สัปดาห์)
  - 1.2 การฝึกภาคสนาม ใช้เวลาฝึกชั้นปีละ 120 ชั่วโมง (5 วัน)
2. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3, 4
  - 2.1 การฝึกสอนในที่ตั้งปกติ ใช้เวลาฝึกสอน ชั้นปีละ 80 ชั่วโมง (20 สัปดาห์)
  - 2.2 การฝึกภาคสนาม ใช้เวลาฝึกชั้นปีละ 168 ชั่วโมง (7 วัน)
3. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5
  - 3.1 การฝึกสอนในที่ตั้งปกติ ใช้เวลาฝึกสอน ชั้นปีละ 80 ชั่วโมง (20 สัปดาห์)
  - 3.2 การฝึกภาคสนาม ใช้เวลาฝึกชั้นปีละ 288 ชั่วโมง (12 วัน)
  - 3.3 การดูงาน ใช้เวลาชั้นปีละ 48 ชั่วโมง (5 วัน)

สำหรับการฝึกสอน นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ให้เข้ารับการฝึกสอนเฉพาะเหล่าใดเหล่าหนึ่งตามหมายเลขชำนาญการทหารตามที่ ทบ.กำหนด ใช้เวลาฝึกสอนเฉพาะเหล่า เหล่าละ 40 ชั่วโมง จากชั่วโมงการฝึกสอนในที่ตั้งปกติ 80 ชั่วโมง เหล่าที่จะให้ นักศึกษาวิชาทหารเข้ารับการฝึก ได้แก่ เหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า เหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าทหารช่าง และเหล่าทหารสื่อสาร

เปรียบเทียบจำนวนชั่วโมงของการฝึก รวมทั้งหมดตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึง ชั้นปีที่ 5 เป็น 1,312 ชั่วโมง น้อยกว่าจำนวนชั่วโมงของการฝึกทหารกองประจำการ 10 สัปดาห์ เป็น 1,680 ชั่วโมง ซึ่งหากหน่วยบัญชาการกำลังสำรองมีงบการฝึกภาคสนามจำกัด มีความจำเป็นที่ต้องลดชั่วโมงการฝึกภาคสนาม ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของนักศึกษาวิชาทหาร

### สถานศึกษาวิชาทหาร ประเภทสถาบันระดับอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีจำนวนดังต่อไปนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (Public Institute) จำนวน 78 แห่ง แบ่งออกเป็น
  - 1.1 มหาวิทยาลัย/ สถาบันจำกัดรับ (Limited Admission University) 72 แห่ง
  - 1.2 มหาวิทยาลัย/ สถาบันไม่จำกัดรับ (Open University) 2 แห่ง
  - 1.3 มหาวิทยาลัย/ สถาบันในกำกับ (Autonomous University) 4 แห่ง
2. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (Private Higher Education Institution) จำนวน 59 แห่ง
  - 2.1 มหาวิทยาลัย (University) 30 แห่ง
  - 2.2 วิทยาลัย (College) 29 แห่ง
3. วิทยาลัยชุมชน จำนวน 18 แห่ง (กลุ่มสารนิเทศ สำนักอำนวยการ สำนักงาน

คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2548)

มาจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีจำนวน 404 แห่ง

ประกอบด้วย

1. วิทยาลัยเทคนิค 109 แห่ง
2. วิทยาลัยอาชีวศึกษา 36 แห่ง
3. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี 44 แห่ง
4. วิทยาลัยสารพัดช่าง 54 แห่ง
5. วิทยาลัยการอาชีพ 144 แห่ง
6. วิทยาลัยพัฒนศึกษา 5 แห่ง
7. วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการต่อเรือ 3 แห่ง
8. วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม 2 แห่ง
9. วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 3 แห่ง
10. วิทยาลัยประมง 3 แห่ง
11. กาญจนภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง 1 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการ

อาชีวศึกษา, 2550)

รวมทั้งสิ้น 566 แห่ง

ทั้งนี้ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบก และหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารจังหวัดทหารบก มีจำนวนทั้งสิ้น 35 แห่งทั่วประเทศ รวมทั้งการเรียนวิชาทหารผ่านระบบดาวเทียม 11 แห่ง จำเป็นต้องมีการประสานงานผ่านผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารของสถาบันระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง

เพื่อความสะดวกในการรับสมัคร กำกับดูแลนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งสถานศึกษาต้องได้รับอนุมัติจาก  
หน่วยบัญชาการกำลังสำรองให้เปิดการฝึกวิชาทหารเป็นสถานศึกษาวิชาทหาร

การเป็นกำลังพลสำรอง ประเภทนายทหารสัญญาบัตรจะต้องสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 5  
และสำเร็จการศึกษาในระดับได้รับปริญญา อนุปริญญา หรือเทียบเท่าปริญญา หรืออนุปริญญา จึง  
จะสามารถแต่งตั้งยศ เป็น ว่าที่ ร้อยตรี ได้ซึ่งสามารถวิเคราะห์คำนิยมในการเรียนวิชาทหารของแต่ละ  
สถาบันในระดับอุดมศึกษา ดังตารางที่ 2-1 และ 2-2

ตารางที่ 2-1 การแต่งตั้งยศ ว่าที่ ร้อยตรี ปี พ.ศ. 2548 ของ โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การกำลัง  
สำรอง (ร.ร.ค.) ถนนวิภาวดี กรุงเทพฯ

| ลำดับ | สถานศึกษาวิชาทหารในระดับอุดมศึกษา                 | จำนวน (นาย) |
|-------|---------------------------------------------------|-------------|
| 1     | จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                             | 9           |
| 2     | มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์                            | 24          |
| 3     | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี             | 9           |
| 4     | มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์                             | 5           |
| 5     | มหาวิทยาลัยมหิดล                                  | 8           |
| 6     | มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์    | 3           |
| 7     | มหาวิทยาลัยศิลปากร (วังท่าพระ)                    | 1           |
| 8     | มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร              | 17          |
| 9     | สถาบันเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง     | 24          |
| 10    | สถาบันเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตพระนครเหนือ              | 30          |
| 11    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี                | 25          |
| 12    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ     | 2           |
| 13    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ | 3           |
| 14    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตโชติเวช             | 2           |
| 15    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ       | 15          |
| 16    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตนนทบุรี             | 18          |
| 17    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตบพิตรพิมุขจักรวรรดิ | 4           |
| 18    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตบพิตรพิมุขมหาเมฆ    | 17          |



ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

| ลำดับ | สถานศึกษาวิชาทหารในระดับอุดมศึกษา            | จำนวน (นาย) |
|-------|----------------------------------------------|-------------|
| 19    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตปทุมธานี       | 5           |
| 20    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตพณิชยการพระนคร | 6           |
| 21    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตพระนครใต้      | 2           |
| 22    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตพระนครเหนือ    | 17          |
| 23    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ วิทยาเขตเพาะช่าง       | 2           |
| 24    | มหาวิทยาลัยรามคำแหง                          | 375         |
| 25    | มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช                | 6           |
| 26    | มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม                   | 38          |
| 27    | มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี                      | 28          |
| 28    | มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม                      | 6           |
| 29    | มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา         | 64          |
| 30    | มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร                      | 40          |
| 31    | มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ                | 13          |
| 32    | มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต                    | 43          |
| 33    | มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา                  | 40          |
| 34    | มหาวิทยาลัยกรุงเทพ                           | 21          |
| 35    | มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต                        | 9           |
| 36    | มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น                        | 1           |
| 37    | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร                   | 7           |
| 38    | มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต                      | 13          |
| 39    | มหาวิทยาลัยรังสิต                            | 8           |
| 40    | มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต                        | 30          |
| 41    | มหาวิทยาลัยศรีปทุม                           | 13          |
| 42    | มหาวิทยาลัยสยาม                              | 8           |
| 43    | มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย                       | 19          |

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

| ลำดับ | สถานศึกษาวิชาทหารในระดับอุดมศึกษา          | จำนวน (นาย) |
|-------|--------------------------------------------|-------------|
| 44    | มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ         | 3           |
| 45    | มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ                       | 5           |
| 46    | มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย                 | 6           |
| 47    | มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์                   | 3           |
| 48    | โรงเรียนกรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย            | 2           |
| 49    | โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล สถาบัน ทบ. | 16          |
| 50    | โรงเรียนกุลสตรีเทคโนโลยี                   | 3           |
| 51    | โรงเรียนช่างฝีมือทหาร                      | 5           |
| 52    | โรงเรียนช่างฝีมือปฏิจวิทยา                 | 3           |
| 53    | โรงเรียนเซนต์จอห์นโปลิเทคนิค               | 1           |
| 54    | โรงเรียนฐานเทคโนโลยี                       | 1           |
| 55    | โรงเรียนคอนบอสโก                           | 1           |
| 56    | โรงเรียนดุสิตพัฒนิกการ                     | 11          |
| 57    | โรงเรียนเทคนิคบริหารธุรกิจกรุงเทพ          | 2           |
| 58    | โรงเรียนเทคนิคพัฒนิกการจํานงค์             | 2           |
| 59    | โรงเรียนเทคนิควิมลบริหารธุรกิจ             | 6           |
| 60    | โรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ                   | 4           |
| 61    | โรงเรียนเทคโนโลยีกรุงธน                    | 1           |
| 62    | โรงเรียนเทคโนโลยีช่างอุตสาหกรรมกรุงเทพ     | 1           |
| 63    | โรงเรียนเทคโนโลยีบางกะปิ                   | 1           |
| 64    | โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม                      | 19          |
| 65    | โรงเรียนเทคโนโลยีหมู่บ้านครู               | 1           |
| 66    | โรงเรียนเทคโนโลยีแหลมทอง                   | 1           |
| 67    | โรงเรียนพัฒนิกการตั้งตรงจิตร               | 7           |
| 68    | โรงเรียนพัฒนิกการราชดำเนิน                 | 6           |

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

| ลำดับ | สถานศึกษาวิชาทหารในระดับอุดมศึกษา                | จำนวน (นาย) |
|-------|--------------------------------------------------|-------------|
| 69    | โรงเรียนพาณิชย์การเอเชีย                         | 1           |
| 70    | โรงเรียนพระรามหกเทคโนโลยี                        | 2           |
| 71    | โรงเรียนโปลีเทคนิคพาณิชย์กรุงเทพ                 | 1           |
| 72    | โรงเรียนมีนบุรีโปลีเทคนิค                        | 1           |
| 73    | โรงเรียนโยนออฟอาร์คเทคโนโลยี                     | 3           |
| 74    | โรงเรียนวิบูลย์บริหารธุรกิจ ท่าพระ               | 2           |
| 75    | โรงเรียนศรีวัฒนาบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีนานาชาติ | 7           |
| 76    | โรงเรียนสยามธุรกิจพาณิชย์การ                     | 1           |
| 77    | โรงเรียนสยามบริหารธุรกิจ                         | 2           |
| 78    | โรงเรียนสันติราษฎร์บริหารธุรกิจ ในพระอุปถัมภ์    | 5           |
| 79    | โรงเรียนสารสาสน์บริหารธุรกิจกนกอนุสรณ์           | 1           |
| 80    | โรงเรียนอรรถวิทย์พาณิชย์การ                      | 3           |
| 81    | วิทยาลัยการอาชีพไทรน้อย                          | 1           |
| 82    | วิทยาลัยการอาชีพพนมจินตราสุทิศ                   | 1           |
| 83    | วิทยาลัยดุสิตธานี                                | 2           |
| 84    | วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง                           | 3           |
| 85    | วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม                             | 6           |
| 86    | วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี                           | 8           |
| 87    | วิทยาลัยเทคนิคปรางค์                             | 8           |
| 88    | วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี                            | 16          |
| 89    | วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม                      | 1           |
| 90    | วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร                          | 3           |
| 91    | วิทยาลัยนาฏศิลป์                                 | 10          |
| 92    | วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยวกรุงเทพ      | 1           |
| 93    | วิทยาลัยปทุมธานี                                 | 2           |

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

| ลำดับ | สถานศึกษาวิชาทหารในระดับอุดมศึกษา  | จำนวน (นาย) |
|-------|------------------------------------|-------------|
| 94    | วิทยาลัยพัฒนการเชตุพน              | 1           |
| 95    | วิทยาลัยพัฒนการธนบุรี              | 9           |
| 96    | วิทยาลัยพัฒนการบางนา               | 1           |
| 97    | วิทยาลัยพัฒนการอินทราชัย           | 3           |
| 98    | วิทยาลัยอาชีวศึกษานนบุรี           | 2           |
| 99    | วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม           | 1           |
| 100   | วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา           | 1           |
| 101   | สถาบันการบินพลเรือน                | 3           |
| 102   | สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตกรุงเทพ   | 1           |
| 103   | สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสมุทรสาคร | 5           |
| 104   | สถาบันเทคโนโลยีฯ ปทุมวัน           | 1           |
| 105   | ไม่สังกัดสถานศึกษา                 | 8           |
| รวม   |                                    | 1,268       |

การแต่งตั้งฯ ว่าที่ ร้อยตรี ปี พ.ศ. 2548 ของโรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การกำลังสำรอง (ร.ร.ด.) ถนนวิภาวดี กรุงเทพฯ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,268 นาย เป็นสถานศึกษาวิชาทหาร 105 แห่ง ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด โดยแจกแจงเป็นมหาวิทยาลัยไม่จำกัดจำนวนรับ 381 นาย มากที่สุดเป็นเพราะระบบการเรียนด้วยตนเองไม่จำเป็นต้องเข้าห้องเรียนและมีชมรมนักศึกษาวิชาทหารที่เป็นศูนย์รวมด้านกิจกรรมต่าง ๆ ขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏมี 272 นาย เพราะการศึกษาต่อวิชาทหารช่วยส่งเสริมคุณสมบัติพิเศษให้นักศึกษาวิชาทหาร สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 213 นายใช้ระยะเวลา 2-3 ปี สามารถสำเร็จจนุปริญญาและแต่งตั้งฯได้ทันที ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชน 146 นาย มหาวิทยาลัยของรัฐ 130 นาย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ 118 นาย มีผู้นิยมศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีจำนวนน้อยนั้นเป็นเพราะระบบการศึกษาวิชาทหารไม่เอื้ออำนวยในการเรียนควบคู่กันในระดับอุดมศึกษา และไม่สังกัดสถานศึกษาวิชาทหาร 8 นาย ตามลำดับ

ตารางที่ 2-2 การแต่งตั้งยศ ว่าที่ ร้อยตรี ปี พ.ศ. 2548 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบก  
ที่ 14 (ศฝ.นศท.มทบ. 14) จังหวัดชลบุรี

| ลำดับ | สถานศึกษาวิชาทหารในระดับอุดมศึกษา                  | จำนวน (นาย) |
|-------|----------------------------------------------------|-------------|
| 1     | มหาวิทยาลัยบูรพา                                   | 31          |
| 2     | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ | 14          |
| 3     | มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี                  | 6           |
| 4     | ไม่สังกัดสถานศึกษา                                 | 4           |
| 5     | โรงเรียนชลพินิจพาณิชย์การ                          | 4           |
| 6     | โรงเรียนดาราสมุทรบริหารธุรกิจ                      | 2           |
| 7     | โรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี                            | 2           |
| 8     | โรงเรียนเทคโนโลยีทีพีไอ                            | 5           |
| 9     | โรงเรียนเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อี.เทค)              | 15          |
| 10    | โรงเรียนเทคโนโลยีศรีราชา                           | 2           |
| 11    | โรงเรียนเทคโนโลยีแหลมฉบัง                          | 4           |
| 12    | โรงเรียนไทยเบญจบริหารธุรกิจชลบุรี                  | 1           |
| 13    | โรงเรียนระยองพาณิชย์การ                            | 2           |
| 14    | วิทยาลัยการอาชีพบางละมุง                           | 1           |
| 15    | วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชลบุรี                    | 2           |
| 16    | วิทยาลัยเทคนิคชลบุรี                               | 4           |
| 17    | วิทยาลัยเทคนิคระยอง                                | 3           |
| 18    | วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ                               | 9           |
| 19    | สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี                    | 3           |
| รวม   |                                                    | 114         |

การแต่งตั้งยศ ว่าที่ ร้อยตรี ปี พ.ศ.2548 ของศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบก  
ที่ 14 (ศฝ.นศท.มทบ. 14) จังหวัดชลบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 114 นาย เป็นสถานศึกษาวิชาทหาร 19 แห่ง  
ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มีนิสิต/ นักศึกษาบางส่วนที่จะเดินทางจากภูมิลำเนามาเรียนในภูมิภาค

ตะวันออก โดยแจกแจงเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 59 นาย นักศึกษาวิชาทหารของโรงเรียนเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อ.เทค) ศึกษาต่อมากในกลุ่มอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ 31 นาย โดยมีนักศึกษาวิชาทหารของมหาวิทยาลัยบูรพาให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ 14 นาย มหาวิทยาลัยเอกชน 6 นาย ตามลำดับ

#### การสอบวัดผลการศึกษา

จะกระทำโดยการสอบภาคปฏิบัติ การสอบ ภาคทฤษฎี การทดสอบการฝึกภาคสนาม และการฝึกยิงปืนด้วยกระสุนจริง ตามกำหนดคะแนนไว้ในระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร นักศึกษาวิชาทหารแต่ละชั้นปี จะต้องได้รับคะแนนรวมจากการสอบทั้ง 4 ภาคดังกล่าวข้างต้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนในหลักสูตร 1,000 คะแนน จึงจะถือว่าสอบได้ในปีนั้น ๆ ซึ่งไม่มีการแบ่งเกรดวัดผลแต่อย่างใด จึงส่งผลต่อความตั้งใจในการศึกษาวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหาร ส่วนหนึ่งมาจากมีจำนวนนักศึกษาวิชาทหารจำนวนมากในการสอบภาคทฤษฎีพร้อม ๆ กัน ยังขาดทรัพยากรที่มาสสนับสนุน และไม่มีนโยบายที่จะวัดผลการศึกษาเป็นเกรด

#### สรุประบบการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับระบบการฝึกวิชาทหาร คือ ระบบตารางการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 ที่ผ่านมามีประสิทธิภาพและเหมาะสมในเบื้องต้น เพราะ ตารางเรียนวิชาทหารสอดคล้องกับ ตารางเรียนของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ทำให้นักศึกษาวิชาทหารนั้นนอกเหนือจากเรียนวิชา ในสายสามัญและสายอาชีวศึกษา ที่ตนเองเรียนแล้ว ยังต้องมีภาระเรียนวิชาทหารเพิ่มเติม

ระบบตารางการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ส่วนใหญ่เลือกสอนในวันอาทิตย์ซึ่ง นักศึกษาภาคปกติจะไม่มีตารางเรียนในวันอาทิตย์ แต่สำหรับนักศึกษาภาคพิเศษตารางเรียนส่วนใหญ่จะเป็นเสาร์-อาทิตย์ ทำให้กลุ่มนักศึกษาส่วนนี้ต้องขาดโอกาสในการศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 นักศึกษาวิชาทหารส่วนใหญ่ที่ศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มาจากสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ครุศาสตร์ แต่สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แพทย์ศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ สนใจเรียนต่อมีจำนวนน้อย เนื่องจากสาขาวิชาดังกล่าว ต้องมีการทดลองในห้องวิจัย มีการทู่แทการเรียนอย่างหนัก ทำให้ขาด กำลังพลสำรองในสาขาเหล่านี้ สำหรับการฝึกภาคสนามนั้นส่งผลกระทบอย่างมากต่อการสอบของ นักศึกษาวิชาทหาร เพราะต้องขาดเรียน ขาดสอบ กลับจากการฝึกภาคสนามแล้วต้องสอบต่อเนื่อง ทันที ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมตัวอ่านหนังสือเพียงพอ ซึ่งนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ฝึกภาคสนาม 7 วัน และนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 ฝึกภาคสนาม 17 วัน หากทางโรงเรียน สถาบันการศึกษา อาจารย์ไม่มีความเข้าใจเรื่องระบบการฝึกวิชาทหาร ย่อมส่งผลกระทบต่อนักศึกษาวิชาทหาร โดยตรงและส่งผลการตัดสินใจเรียนต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ลดน้อยลง

ในอีกหนทางหนึ่งนั้น การเรียนวิชาทหารในภาคทฤษฎีของชั้นปีที่ 4 และ 5 เช่น วิชาทหารทั่วไป วิชากิจการพลเรือน วิชาสงครามพิเศษ วิชาเหล่า ที่สามารถสอนในห้องเรียนได้ หากสามารถบรรจุเป็นวิชาวิทยาการทหาร กับวิชาการพัฒนาความมั่นคงแห่งชาติ ให้เป็นวิชาเลือกเสรีที่มีหน่วยกิตในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเชิญอาจารย์พิเศษจากโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ เป็นวิทยากรบรรยายภาคทฤษฎี นอกจากช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดระบบตารางเรียนวิชาดังกล่าวให้อยู่ในระบบการศึกษาของระดับอุดมศึกษาแล้ว ยังจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางของนักศึกษาวิชาทหาร กองทัพบกสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับอาจารย์ของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนทางวิชาการ

ส่วนในห้วงปิดเทอมภาคเรียนที่ 1 และ ภาคเรียนที่ 2 มีแนวทางที่น่าจะจัดการฝึกภาคสนามในช่วงนี้ ได้แก่ การฝึกความชำนาญในการใช้อาวุธประจำกายและอาวุธประจำหน่วย การฝึกยุทธวิธี การฝึกการรบนอกแบบ การปฏิบัติการจิตวิทยา การฝึกเป็นครุฑทหารและผู้นำทางทหาร การดูงานและการฝึกปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ร่วมกับทหารประจำการ ผลประโยชน์ที่ได้คือนักศึกษาวิชาทหารสามารถปลูกฝังความรักชาติ ระเบียบวินัย แบบธรรมเนียมทหาร ได้อย่างต่อเนื่อง และปรับสภาพร่างกายให้มีความแข็งแรงและพร้อมที่จะรับการฝึกวิชาทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เกิดความกังวลกับเรื่องการเรียนรู้ในภาคปกติ อีกทั้งสามารถหล่อหลอมให้นักศึกษาวิชาทหารจากต่างสถานศึกษามีความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียว กำลังทหารกองประจำการจะได้แลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ จากนักศึกษาวิชาทหารและเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานร่วมกันของกำลังพลสำรองในอนาคต

ตารางยอดการฝึกนักศึกษาวิชาทหารชาย พบว่ายอดนักศึกษาวิชาทหารชายชั้นปีที่ 4 และ 5 ของศูนย์ฝึกกำลังสำรองมีจำนวนมากแตกต่างจากหน่วยฝึก/ ศูนย์ฝึกวิชาทหารในต่างจังหวัด ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากมหาวิทยาลัยเปิด 2 แห่งในกรุงเทพฯ คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งนักศึกษาไม่จำเป็นต้องเข้าเรียนในห้องเรียนและมีเวลาที่สามารถร่วมกิจกรรมนักศึกษาวิชาทหารได้

การฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะการใช้อาวุธต่าง ๆ ตลอดจนเข้าใจในแบบธรรมเนียมทหารมากขึ้นตามชั้นปี แต่เนื่องจากชั่วโมงการฝึกน้อยและไม่ต่อเนื่อง การสอบวัดผลใช้เกณฑ์ผ่านกับไม่ผ่าน ซึ่งไม่มีการวัดผลเป็นเกรดจึงทำให้นักศึกษาวิชาทหารให้ความสำคัญของการอ่านคู่มือนักศึกษาวิชาทหารน้อย อีกทั้งคู่มือมักจะใช้ศัพท์ทางทหารจำนวนมากทำให้นักศึกษาวิชาทหารไม่เข้าใจ ไม่สามารถมโนภาพสนามการรบได้ หากมีการรับรู้สะสมประสบการณ์ที่ไม่ประทับใจมากกว่าประสบการณ์ที่

ประทับใจ ซึ่งทั้งหมดมีผลต่อการรับรู้ของนักศึกษาวิชาทหารจนถึงชั้นปีที่ 3 เพราะเนื่องจากมีจำนวนนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 จำนวนมาก ขณะที่ทรัพยากรของศูนย์ฝึก/ หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารมีจำกัด เป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักศึกษาวิชาทหารต่อการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5

### สิทธิของนักศึกษาวิชาทหารและกำลังพลสำรอง

สิทธิของนักศึกษาวิชาทหารเป็นสิ่งที่มุ่งใจว่าจะได้รับจากกองทัพบก ทั้งระหว่างที่เป็นนักศึกษาวิชาทหาร และเมื่อสำเร็จวิชาทหารเป็นกำลังพลสำรอง มีผลต่อกรอบแนวความคิดในการเข้าศึกษาต่อจนสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3, 4 และ 5 โดยมีดังต่อไปนี้

#### สิทธิที่ได้รับระหว่างเป็นนักศึกษาวิชาทหาร

1. นักศึกษาวิชาทหารที่มีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์อย่างช้า 18 ปี ในพุทธศักราชใดให้ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีเป็นทหารกองเกินในพุทธศักราชนั้น
2. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 ถ้าผู้ใดมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์และจะต้องเข้ารับการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ในปีถัดไปต้องแจ้งให้สถานศึกษาดำเนินการขอยกเว้นฯ โดยต้องนำสำเนา สด.9 และสำเนาทะเบียนบ้านให้สถานศึกษาดำเนินการ
3. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 เคยขอยกเว้นฯ ไว้แล้ว แต่เมื่อโอนย้ายสถานศึกษาต้องดำเนินการขอยกเว้นฯ ใหม่
4. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4-5 มีสิทธิขอผ่อนผันการเรียกพล โดยนำสำเนา สด.8 (สมุดประจำตัวทหารกองหนุน) หรือ สำเนานหนังสือสำคัญประจำตัวแสดงวิทยฐานะสำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 หรือ สำเนาคำสั่งแต่งตั้งยศ, สำเนาทะเบียนบ้าน เพื่อดำเนินการขอผ่อนผันไปยังจังหวัดทหารบกต้นสังกัด
5. การแต่งกายเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหาร บุคคลที่หน่วยบัญชาการกำลังสำรองประกาศมีสภาพเป็นนักศึกษาวิชาทหาร หลังจากได้รับการฝึกวิชาทหารไม่น้อย 16 ชั่วโมง มีสิทธิแต่งเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารได้ตาม พ.ร.บ.เครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารและผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร พ.ศ. 2547
6. การยกเว้นการเรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ นักศึกษาวิชาทหาร ที่อยู่ในระหว่างการเข้ารับการฝึกวิชาทหารกองประจำการในยามปกติ พ.ร.บ. รับราชการทหาร พ.ศ. 2497



### สิทธิที่ได้รับเมื่อสำเร็จวิชาทหาร

พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 14 บุคคลดังต่อไปนี้เมื่อลงบัญชีทหารกองเกิน แล้วไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการยามปกติ คือ บุคคลซึ่งประจำอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่ กห. กำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร, บุคคลซึ่งสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่ กห. กำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร จะได้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี หรือให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 โดยไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 24

กฎกระทรวงฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2508) ประกอบ มาตรา 9 วรรค 3 กำหนดให้ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษซึ่งสมควรให้อยู่ในกองประจำการน้อยกว่า 2 ปีเกี่ยวกับ นักศึกษาวิชาทหาร คือ

1. ผู้สำเร็จ วิชาทหารปี 1 รับราชการทหารกองประจำการ 1 ปี 6 เดือน ถ้าร้องขอเข้ารับราชการในกองประจำการลดเหลือเพียง 1 ปี
2. ผู้สำเร็จ วิชาทหารปี 2 รับราชการทหารกองประจำการ 1 ปี ถ้าร้องขอเข้ารับราชการในกองประจำการลดเหลือเพียง 6 เดือน
3. ผู้สำเร็จ วิชาทหารปี 3 ขึ้นไป ให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุน โดยไม่ต้องเข้ารับราชการในกองประจำการ

กำหนดให้ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษซึ่งสมควรให้อยู่ในกองประจำการน้อยกว่า 2 ปีเกี่ยวกับ ผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไป หรือผู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบไม่ต่ำกว่าชั้นที่กล่าวนั้น และเป็นผู้ร้องขอเข้ารับราชการในกองประจำการ ให้รับราชการทหาร 1 ปี

ตารางที่ 2-3 ระเบียบ ทบ.ว่าด้วยการแต่งตั้งยศผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรของ กห. ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2538

| สำเร็จการ<br>ศึกษาวิชา<br>ทหาร | สำเร็จวิชาสามัญ                                                        | ได้รับยศ         | เงื่อนไข                             |
|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------|------------------|--------------------------------------|
| ชั้นปีที่ 1                    | มัธยมศึกษาตอนปลาย, ด้านวิชาชีพไม่น้อยกว่า 2 ปีจาก ม.ต้น หรือ เทียบเท่า | ส.ต., จ.ต., จ.ต. | รับราชการทหารกองประจำการครบกำหนดแล้ว |

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

| สำเร็จการ<br>ศึกษาวิชา<br>ทหาร | สำเร็จวิชาสามัญ                                                                  | ได้รับยศ                  | เงื่อนไข                             |
|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|--------------------------------------|
| ชั้นปีที่ 2                    | ไม่สำเร็จการศึกษาดังกล่าวข้างต้น                                                 |                           |                                      |
| ชั้นปีที่ 1                    | ได้รับปริญญา,อนุปริญญา หรือเทียบเท่า                                             | ส.ท., จ.ท.,<br>จ.ท.       | รับราชการทหารกองประจำการครบกำหนดแล้ว |
| ชั้นปีที่ 2                    | ม.ปลาย, ด้านวิชาชีพหลักไม่น้อยกว่า 2 ปีจาก ม.ต้น หรือเทียบเท่า                   |                           |                                      |
| ชั้นปีที่ 3                    | ไม่สำเร็จการศึกษาดังกล่าวข้างต้น                                                 |                           | ขึ้นทะเบียนและนำปลดแล้ว              |
| ชั้นปีที่ 2                    | ได้รับปริญญา,อนุปริญญา,ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา                  | ส.อ., จ.อ., จ.อ.          | รับราชการทหารกองประจำการครบกำหนดแล้ว |
| ชั้นปีที่ 3                    | มัธยมศึกษาตอนปลาย, ด้านวิชาชีพไม่น้อย<br>ไม่น้อยกว่า 3 ปีจาก ม.ต้น หรือเทียบเท่า |                           | ขึ้นทะเบียนและนำปลดแล้ว              |
| ชั้นปีที่ 3                    | ได้รับปริญญา,อนุปริญญา,ประกาศนียบัตรเทียบเท่า ไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา                | จ.ส.ต., พ.จ.ต.,<br>พ.อ.ต. | ขึ้นทะเบียนและนำปลดแล้ว              |
| ชั้นปีที่ 4                    | ไม่ได้รับปริญญา,อนุปริญญา,ประกาศนียบัตรเทียบเท่า ไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา             |                           |                                      |
| ชั้นปีที่ 4                    | ได้รับอนุปริญญา, ประกาศนียบัตรเทียบเท่าอนุปริญญา                                 | จ.ส.ท., พ.จ.ท.,<br>พ.อ.ท. | ขึ้นทะเบียนและนำปลดแล้ว              |
| ชั้นปีที่ 4                    | ได้รับปริญญา, ประกาศนียบัตรเทียบเท่าปริญญา                                       | จ.ส.อ., พ.จ.อ.,<br>พ.อ.อ. | ขึ้นทะเบียนและนำปลดแล้ว              |
| ชั้นปีที่ 5                    | ศึกษาในหลักสูตรปริญญา หรืออนุปริญญาแต่ไม่สำเร็จ                                  |                           |                                      |
| ชั้นปีที่ 5                    | ได้รับปริญญา,อนุปริญญา หรือเทียบเท่า<br>ปริญญา หรืออนุปริญญา                     | ว่าที่ ร.ต.               | ขึ้นทะเบียนและนำปลดแล้ว              |

กฎกระทรวง พ.ศ. 2499 ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477 ว่าด้วยสิทธิและโอกาสในการแต่งเครื่องแบบทหาร “ข้อ 2 ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นว่าที่ ยศนายทหาร สัญญาบัตรชั้นใดให้แต่งเครื่องแบบและประดับเครื่องหมายยศเช่นเดียวกับนายทหารสัญญาบัตรชั้นนั้น”

ระเบียบ ทบ. ว่าด้วยการแต่งเครื่องแบบทหารในโอกาสต่าง ๆ พ.ศ. 2519 “ข้อ 3 ในโอกาสต่อไปนี้ ถ้าไม่มีคำสั่งหรือหมายกำหนดการ เป็นอย่างอื่นให้ทหารแต่งเครื่องแบบ ปกติขว คือ 3.1 ไปในงานพระราชพิธี หรือรัฐพิธี ตามหมายกำหนดการ”

ระเบียบ ทบ. ว่าด้วยการแต่งเครื่องแบบทหารบกและการแต่งเครื่องแบบทหารบก (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2526 เกี่ยวกับการกำหนดเครื่องหมายประดับไหล่ให้กับกำลังพลสำรอง

การเพิ่มคะแนนพิเศษ นักศึกษาวิชาทหาร ที่สำเร็จการฝึกวิชาทหารตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ขึ้นไป มีสิทธิในการเพิ่มคะแนนตามชั้นปีที่สำเร็จการฝึกวิชาทหาร เมื่อสอบคัดเลือกเข้าต่อโรงเรียนทหาร ตาม (ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วย โรงเรียนทหาร พ.ศ. 2492 ลง 28 กุมภาพันธ์ 2492) คือ

1. สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 1 เพิ่มให้ 3 ใน 100 คะแนนรวมทั้งสิ้น
2. สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 2 เพิ่มให้ 4 ใน 100 คะแนนรวมทั้งสิ้น
3. สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 เพิ่มให้ 5 ใน 100 คะแนนรวมทั้งสิ้น
4. สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 4 เพิ่มให้ 6 ใน 100 คะแนนรวมทั้งสิ้น
5. สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 5 เพิ่มให้ 7 ใน 100 คะแนนรวมทั้งสิ้น

สิทธิคะแนนเพิ่มเมื่อสอบบรรจุการเข้ารับราชการทหารผู้ที่ผ่านการฝึกศึกษาวิชาทหารได้รับสิทธิพิเศษ ดังนี้ (กรมการกำลังพลทหารบก, 2528)

1. สำเร็จชั้นปีที่ 3 ได้คะแนนเพิ่มร้อยละ 3
2. สำเร็จชั้นปีที่ 4 ได้คะแนนเพิ่มร้อยละ 4
3. สำเร็จชั้นปีที่ 5 ได้คะแนนเพิ่มร้อยละ 5

ข้อผูกพันต่อทางราชการ เมื่อได้รับการแต่งตั้งยศเรียบร้อยแล้ว จะต้องเป็นกำลังพลสำรองระดับผู้บังคับบัญชาที่กองทัพบกจะนำมาใช้ในการเสริมกำลังประจำการ ทดแทนการสูญเสีย และขยายกำลังจัดตั้งหน่วยในยามสงคราม ซึ่งจะมีหน้าที่ต้องเข้ารับราชการในการเตรียมพล ได้แก่ การเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร เพื่อทดลองความพร้อม และการระดมพล ที่ทางราชการกำหนด หากขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยง จะได้รับโทษตามกฎหมาย

#### **สิทธิของกำลังพลสำรองในการเข้ารับการเรียกพล**

1. การโดยสาธารณพาหนะ จากภูมิลำเนาทหาร หรือภูมิลำเนาที่ประกอบอาชีพไปรายงานตัว ณ หน่วยเรียกพล และการเดินทางกลับภูมิลำเนานั้น ๆ เมื่อเสร็จสิ้นการเรียกพล

1.1 ให้ยกเว้นค่าโดยสารยานพาหนะสำหรับกำลังพลสำรอง ในการโดยสารยานพาหนะของส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ โดยกำลังพลสำรองจะต้องนำหลักฐานในการเรียกพลไปแสดงต่อนายสถานียานพาหนะนั้น ๆ

1.2 ให้จ่ายค่าพาหนะเหมาจ่ายสำหรับการโดยสารยานพาหนะทั้งเที่ยวไปรายงานตัว และกลับภูมิลำเนาแก่กำลังพลสำรองทุกนายที่เข้ามารับการเรียกพล

1.2.1 พันตรีขึ้นไป คนละ 270 บาท

1.2.2 ร้อยตรีขึ้นไปถึงร้อยเอก คนละ 250 บาท

1.2.3 นายทหารประทวน และพลทหาร คนละ 230 บาท

2. ค่าเลี้ยงดูหรือเบี้ยเลี้ยง เท่ากับเบี้ยเลี้ยงเดินทางของทหารประจำการในชั้นยศเดียวกัน

2.1.1 ร้อยตรีขึ้นไปถึงพันโท คนละ 108 บาทต่อวัน

2.1.2 สิบลตรีขึ้นไปถึงจำสิบเอก คนละ 72 บาทต่อวัน

3. เงินตอบแทน ให้จ่ายในวันดำเนินการวิธีปลดปล่อยพลโดยพิจารณาจ่ายตั้งแต่วันมารายงานตัว จนถึงวันที่ปลดปล่อยตัวกลับภูมิลำเนา โดยคิดเป็นรายวันตามผลเฉลี่ยของเงินเดือนในเดือนนั้นจากอัตราเงินเดือนขั้นต้นของชั้นยศนั้น ๆ แล้วแต่กรณี จ่ายเฉพาะผู้ที่ทำงานส่วนตัว หรือของเอกชนเท่านั้น ข้าราชการ หรือผู้ที่ทำงานในหน่วยงานที่เป็นรัฐวิสาหกิจรับเงินเดือนจากหน่วยต้นสังกัดเดิม

4. สิทธิในเครื่องแต่งกาย

4.1 เรียกพลเพื่อตรวจสอบไม่ได้รับจ่ายเครื่องแต่งกาย

4.2 เรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหารและเพื่อทดลองความพร้อม พิจารณาจ่ายเครื่องแต่งกายให้ตามความจำเป็น

4.3 การระดมพล จ่ายเครื่องแต่งกายให้เช่นเดียวกับทหารประจำการโดยอนุโลม

5. สิทธิในเรื่องการรักษาพยาบาล ในระหว่างเข้ารับการเรียกพลได้รับเทียบเท่ากับทหารประจำการ คือ ไม่ต้องเสียค่ายา ค่าเวชภัณฑ์ และค่าตรวจรักษาพิเศษ หากอาการยังไม่ทุเลาคงได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลจนกว่าจะหายหรือไม่มีทางรักษาต่อไป

6. สิทธิในการรับเงินช่วยเหลือกรณีกำลังพลสำรองเสียชีวิต พิกัด หรือทุพพลภาพ จากการเข้ารับการเรียกพล เป็นจำนวนเงินสูงสุดไม่เกิน 50,000 บาท

7. สิทธิในการรับเงินช่วยเหลือค่าจัดทำศพ เสียชีวิตระหว่างเข้ารับการเรียกพลวงเงินไม่เกิน 5,000 บาท

8. สิทธิในการเลื่อนยศ เมื่อเข้ารับการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร เพื่อทดลองความพร้อม และการระดมพลอย่างน้อย 1 ครั้ง จะได้รับยศสูงขึ้นตามลำดับไม่เกิน ว่าที่ พันตรี และดำรง

ยศเดิมมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี การเลื่อนยศตามหลักเกณฑ์นี้ไม่ใช้บังคับในกรณีที่ทางราชการบรรจุ นายทหารสัญญาบัตรกองหนุน หรือนายทหารประทวนกองหนุนเข้ารับราชการหลังจากเลิกการ เรียกพล

สิ่งที่จะจูงใจให้ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 5 เพื่อได้รับสิทธิการเป็นกำลังพลสำรอง ประเภทนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน ซึ่งมีความสำคัญเมื่อมีการเรียกพล เพราะได้ทำหน้าที่ใน ตำแหน่งผู้บังคับหมวด ซึ่งจะแตกต่างจากการจูงใจสำหรับการศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ซึ่งนักศึกษา วิชาทหารส่วนใหญ่ต้องการได้รับสิทธิยกเว้นการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการเป็น สำคัญ ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฝึกนักศึกษาวิชาทหารมีกรอบแนวความคิดเช่นนี้ จึงมีผลทำ ให้กองทัพบกนำทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาระบบการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหารมีจำกัด และไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เพิ่มขึ้นทุกปี จึงส่งผลต่อ มาตรฐานการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับกรณี ของการฝึกทหารกองประจำการ 10 สัปดาห์ เพราะการฝึกทหารกองประจำการเพื่อนำมารับราชการ ทหาร แต่การฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสิทธิยกเว้นการตรวจเลือกเข้ารับราชการ ทหารกองประจำการ หากกรอบแนวความคิดเช่นนี้มีอยู่ก็จะทำให้การส่งเสริมการศึกษาต่อวิชา ทหารชั้นปีที่ 5 เป็นไปด้วยความลำบาก จำเป็นที่ควรเปลี่ยนกรอบแนวความคิดใหม่ของการเป็น นักศึกษาวิชาทหาร คือ เพื่อสิทธิการเป็นกำลังพลสำรองของชาติ ซึ่งควรปรับปรุงให้มีการจูงใจ มากกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์ค่าแรงขั้นต่ำของภาคเอกชน รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจในเชิงทางด้าน คุณค่าของจิตใจ เช่น การให้เกียรติกำลังพลสำรอง การเชิญกำลังพลสำรองร่วมกิจกรรมในวันสำคัญ ของกองทัพ เป็นต้น

### แนวคิดการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5

แนวคิด นิยาม ความหมายการตัดสินใจต่าง ๆ เพื่อนำมาสู่การให้คำจำกัดความคำว่า การตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ของการวิจัย

สิทธิพันธุ์ พุทธหุน (2547, หน้า 457-459) มีนักปราชญ์หลายท่านได้ให้ความหมายของ การตัดสินใจ ไว้หลายประการดังนี้

ไซมอน (Simon, 1957 อ้างถึงใน สิทธิพันธุ์ พุทธหุน, 2547) อ้างว่า คือ การเลือกสรร ทางเลือกที่มีอยู่จำกัดของมนุษย์ซึ่งอาจจะเกิดจากสามัญสำนึก หรือจากวิสามัญสำนึกก็ได้ มี องค์ประกอบด้วยกัน 2 ประการคือ ความปรารถนาของผู้ตัดสินใจกับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะทำให้ความ ปรารถนาของผู้ตัดสินใจเป็นจริงขึ้นมาได้

กอร์ (Gore, 1964 อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2547) อ้างว่า คือ แบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งก่อให้เกิดการดำรงรักษากระบวนการทางสังคมในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มบังเกิดผล

มอร์ริส (Morris, 1973 อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2547) อ้างว่า คือ ความนึกคิดในการเลือกวิธีการต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นรูปของจินตนาการหรือการใช้ตัวแบบที่แน่นอนมนุษย์ทุกคนจะต้องตัดสินใจและการตัดสินใจนั้นเป็นกระบวนการที่ไม่มีสิ้นสุดการตัดสินใจที่จะทำให้ผลดีที่สุดนั้นควรจะวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจและวิชาการเฉพาะสาขาก่อน ต่อจากนั้นจึงใช้วิจารณ์และประสพการณ์ประกอบการพิจารณาขั้นสุดท้าย

แอตชีสัน และ ฮิล (Atchison & Hill, 1978 อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2547) อ้างว่า คือ ความคิดและการกระทำต่าง ๆ ที่นำไปสู่การเลือกหรือการตกลงใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

เทอร์รี่ (Terry, 1964 อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2547) อ้างว่า คือ การเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่ตั้งอยู่บนรากฐานของกฎเกณฑ์จากทางเลือกสองทางหรือมากกว่าสองทางเลือกที่เป็นไปได้

จรรยา สุภาพ อ้างว่า คือ กระบวนการในการพิจารณาการศึกษาให้รู้ว่าปัญหาคืออะไรมีหนทางในการแก้ไขปัญหาก็ทางและได้เลือกใช้หนทางใดในการแก้ไขปัญห

อุทัย หิรัญโต อ้างว่า คือ การชั่งใจ ไตร่ตรอง และการตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่เห็นว่าดีที่สุด วิธีใดวิธีหนึ่งจากหลายวิธี เพื่อให้บังเกิดผลที่ประสงค์และเกิดความเสียหายน้อยที่สุด

ศ.ดร.ติน ประชุมพฤษ อ้างว่า คือ การเลือกดำเนินการ (หรือไม่ดำเนินการ) ที่เห็นว่าดีที่สุด (เลวที่สุด) สำหรับขั้นตอนการตัดสินใจ รวมถึง (1) การทำความเข้าใจในปัญหาและข้อเท็จจริงต่าง ๆ (2) การรวบรวมข่าวสารและข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ (3) วิเคราะห์ข่าวสารและข้อมูลแล้วนำมาพิจารณาเลือกทางปฏิบัติให้หลายทาง (4) การเลือกปฏิบัติที่ดีที่สุดเพียงทางปฏิบัติเดียว (5) การดำเนินการให้เป็นไปตามผลของการตัดสินใจ (6) การติดตามและประเมินผลการดำเนินการ

เบญจมาศ จินาพันธ์ อ้างว่า คือ การกระทำการคัดเลือกทางเลือกหลาย ๆ ทาง ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นมีความไม่แน่นอนหรือว่าเป็นทางเลือกที่มีความสำคัญใกล้เคียงกันผู้ตัดสินใจทำการคัดเลือกทางเลือกที่มีความสำคัญใกล้เคียงกัน ผู้ตัดสินใจทำการคัดเลือกทางเลือกหลาย ๆ ทางตามเกณฑ์บรรทัดฐานที่ได้กำหนดไว้และตัดสินใจเลือกเอาทางที่มีคุณค่าหรือก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีผลเสียน้อยที่สุด ก่อให้เกิดผลดีมากที่สุดและมีความเหมาะสมมากที่สุด

กระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Process) จะต้องพิจารณาปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ การจูงใจ (Motivation) การรับรู้ (Perception) การเรียนรู้ (Learning) บุคลิกภาพ (Personality)

และทัศนคติ (Attitude) ซึ่งมีผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจ การรู้จักเลือกทางเลือกต่าง ๆ กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินผลทางเลือก (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538, หน้า 453)

จากแนวความคิดดังกล่าวให้ความหมายของ การตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 คือ กระบวนการคิด วิเคราะห์ ของนักศึกษาวิชาทหารที่สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันระดับอุดมศึกษา ว่ามีความรู้สึกต่อการรับรู้ในเรื่องการฝึกวิชาทหารที่ผ่านมาเป็นอย่างไร กับความพร้อมของตัวนักศึกษาวิชาทหารต่อการเรียนวิชาทหารควบคู่กับภาระการเรียนในระดับอุดมศึกษา โดยทำการเลือกที่มีด้วยกัน 2 ช่วง ช่วงที่หนึ่งเป็นการเลือกศึกษาต่อ หรือไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ซึ่งหากตัดสินใจศึกษาต่อก็จะเก็บข้อมูลประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้เพื่อประเมินสถานการณ์สำหรับการศึกษาต่อในช่วงที่สอง คือ การเลือกศึกษาต่อ หรือไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 5

สำหรับการเลือกเรียนวิชาทหารจนสำเร็จชั้นปีที่ 3 นั้นเป็นกระบวนการทางสังคมของกิจกรรมกลุ่มส่วนใหญ่ต้องพยายามเรียนให้สำเร็จเพื่อได้รับได้รับการยกเว้นการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการเป็นสำคัญ ส่วนการเรียนต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสารการจูงใจ เป้าหมายถึงผลได้ผลเสียที่ตนเองจะได้รับ โดยนักศึกษาจะพยายามเลือกหนทางที่ดีมีประโยชน์ที่สุดหรือมีผลเสียน้อยที่สุดที่ยอมรับได้แก่ตนเอง และมีความเสี่ยงน้อยที่สุดถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

### **ลักษณะเงื่อนไขที่ตัดสินใจศึกษาต่อ หรือไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5**

มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ซ่อนอยู่ในความนึกคิดของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ที่กำลังจะตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ซึ่งมีงานวิจัยจากหลายท่านได้มีข้อสรุปที่ดี โดยได้ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวกับระบบการฝึกวิชาทหารที่ผ่านมาอันมีผลต่อการประเมินค่าของนักศึกษาวิชาทหารต่อความสำคัญในการเรียนวิชาทหารในระดับสูง ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารชายชั้นปีที่ 3 ณ ศูนย์ฝึกกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภายนอกประกอบด้วย ตัวแปรทางนักศึกษาวิชาทหารชาย ได้แก่ อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา สิทธิประโยชน์ที่คาดหวังจะได้รับ ความสะดวกในการเดินทางจากที่พักเพื่อมารับการฝึกศึกษาวิชาทหาร ตัวแปรทางหน่วยฝึกวิชาทหาร ได้แก่ การจัดช่วงระยะเวลาในการฝึกและศึกษาวิชาทหาร กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของหน่วยฝึกวิชาทหาร สภาพความพร้อมของหน่วยฝึก จำนวนครู สื่ออุปกรณ์การสอนและอื่น ๆ และตัวแปรทางสถาบันการศึกษา ได้แก่ การอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาวิชาทหารได้รับการฝึกศึกษาวิชาทหาร การประชาสัมพันธ์ การให้

คำปรึกษาแนะนำ การจัดกรับ-ส่ง ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจจะศึกษาวิชาทหารต่อในชั้นปีที่ 4 ในขณะที่ปัจจัยที่เป็นตัวแปรทางจิตวิทยา ประกอบด้วย ทักษะคิดต่อการศึกษาวิชาทหาร ได้แก่ ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของ นักศึกษาวิชาทหารชายชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการศึกษาวิชาทหารในแง่มุมต่าง ๆ ที่มีทั้งทางบวกและทางลบ และการคล้อยตามบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ กลุ่มของบิดามารดา ญาติพี่น้องหรือผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และกลุ่มของเพื่อนหรือคนรัก มีอิทธิพลต่อความตั้งใจจะศึกษาวิชาทหารต่อในชั้นปีที่ 4 (อรุพงษ์ กาญจนสุนทร, พ.ท., 2535, หน้า ข, 19)

จากการวิจัยการศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารชาย ชั้นปีที่ 3 ประกอบด้วย ตัวแปรทางนักศึกษาวิชาทหารชาย หน่วยฝึกวิชาทหาร สถาบันการศึกษา ทางจิตวิทยา ทักษะคิดต่อการศึกษาวิชาทหาร การคล้อยตามบุคคลใกล้ชิด

การประเมินการฝึกภาคสนามของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ณ ศูนย์การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบกที่ 12 ปราจีนบุรี พบว่า นักศึกษาวิชาทหารมีความคาดหวังอยากจะเป็นทหาร-ตำรวจในอนาคต นักศึกษาวิชาทหารชายสมัครเรียนวิชาทหาร เพื่อต้องการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร นักศึกษาวิชาทหารส่วนใหญ่ไม่เรียนวิชาทหารปี 4 โดยให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลา เห็นว่าไม่จำเป็น ต้องออกไปทำงาน นักศึกษาวิชาทหารบางคนเห็นว่าไม่คุ้มค่าเพราะเวลาในการฝึกน้อย ควรปรับปรุงเครื่องช่วยฝึกและมารยาทของครูฝึก ครูฝึกเกือบทุกสถานฝึกให้ความเห็นต่อเครื่องช่วยฝึกว่าไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสม ต้องปรับปรุง แก้ไข จัดหาเพิ่มเติม (สุรพล กัมปนาทยุทธเสนี, พ.อ., 2536, หน้า ข)

สิ่งที่ควรให้ความสำคัญ คือ การที่นักศึกษาวิชาทหารส่วนใหญ่ไม่เรียนวิชาทหารปี 4 เห็นว่าไม่คุ้มค่ากับเวลาในการฝึกวิชาทหาร ซึ่งใช้เวลาทำกิจกรรมอย่างอื่นมีประโยชน์มากกว่า นั้น เพราะบางส่วนมีความคิดเห็นว่า ระบบการฝึกวิชาทหารยังไม่มีความพร้อมเพียงพอ

นภค การุณยะวนิช (2539) สำรวจเหตุผลใจของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จำนวนประมาณ 500 คนในพื้นที่รับผิดชอบของมณฑลทหารบกที่ 14 ผลการวิจัยสรุปว่าส่วนใหญ่ไม่มีความสนใจที่จะศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 และไม่ใช่ว่าเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาของนักศึกษาวิชาทหารทุกคน นอกจากผู้ที่มีใจรักในวิชาทหารอย่างจริงจัง ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องต้องมีมาตรการในการจูงใจเพิ่มขึ้นเพื่อให้ได้นายทหารกองหนุนสัญญาบัตรมากขึ้น



ตารางที่ 2-4 ข้อมูลของการสำรวจเฉพาะ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบกที่ 14

| ข้อมูลอุปสรรคที่ทำให้ไม่ศึกษาต่อ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | ผู้ที่มีความประสงค์ศึกษาต่อ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>เมื่อจบ รด.ปี 3 แล้วเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา ไม่มีเวลาเรียนวิชาทหาร กลัวสอบตกมหาวิทยาลัยปี 1</li> <li>ไม่ได้ศึกษาต่อ</li> <li>เปลี่ยนสถานที่ไปไกล ไม่อยู่ในพื้นที่หรือสถานศึกษาที่ขึ้นทะเบียนกับศูนย์ฝึกวิชาทหาร</li> <li>คิดว่าเพียงพอแล้ว เรียนเพียงปี 3 เพื่อให้พ้นการรับราชการทหารพลทหารกองประจำการ</li> <li>ผู้ปกครองไม่สนับสนุน</li> <li>ไม่ชอบความลำบาก</li> <li>ไม่ชอบอยู่ในระเบียบวินัย, ขี้บังกับ</li> <li>ไม่ชอบทหาร</li> <li>แถวบ้านไม่นิยม(ไม่ฮิต)</li> <li>เป็นที่รังเกียจ</li> <li>เพื่อนเรียนน้อย</li> <li>รุ่นพี่ว่ามีผลเสียต่อเวลาการศึกษา</li> <li>ไม่มีของจริงดู(ขาดอุปกรณ์ และยุทธโปกรณ์ของจริง)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>ต้องการความรู้</li> <li>ต้องการรับใช้ชาติ</li> <li>อยากเรียนให้สูงสุด เพราะมีโอกาสดีกว่าพวกที่ไม่ได้เรียน</li> <li>ฝึกความอดทนตนเอง</li> <li>ชอบอยู่ในวินัย</li> <li>สนุก, ตื่นเต้น</li> <li>ได้ยศ ว่าที่ ร้อยตรี</li> <li>อยากไปให้สุด ๆ</li> <li>ชอบครูฝึก</li> <li>มีศักดิ์ศรี</li> <li>มีความประทับใจจากปี 1-3</li> <li>ถ้ามีการเรียกระดมพลในอนาคต ก็จะมีศักดิ์ศรีดีกว่าจบเพียงปี 3 ซึ่งได้รับยศแค่สิบเอก</li> <li>ถ้าเรียนถึงชั้นปีที่ 5 อาจได้รับความรู้ในด้านทหารมากขึ้นไปอีก</li> <li>ได้รู้จักเพื่อนต่างโรงเรียนมากขึ้น และอาจช่วยเหลือกันได้ในอนาคต</li> </ul> |

เหตุผลโดยรวมของนักศึกษาวิชาทหารบางส่วนที่มีความสนใจวิชาทหารอย่างจริงจังและเรียนต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการฝึกวิชาทหารที่ไม่สร้างความประทับใจและเห็นความสำคัญของกำลังพลสำรอง โดยมีสิ่งแวดล้อมด้านสังคม

จิตวิทยา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านการทหาร เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเรียนต่อ วิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5

นคร ประเสริฐสุข (2543, บทคัดย่อ) ใช้ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม (The Multiple Factors Theory of Decision Making and Social Action) ของ รีเดอร์ (Reeder) เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการกระทำสมัครศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 จากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จำนวน 392 นาย, นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 จำนวน 340 นาย ได้แก่ เป้าประสงค์ (Goals) ความเชื่อ (Belief Orientation) ความสามารถ (Ability) ความคาดหวัง (Expectation) การสนับสนุน (Support) และข้อผูกพัน (Commitments) ส่วนปัจจัยด้านค่านิยม (Value Standard) และ โอกาส (Opportunity) ไม่แตกต่างกัน โดยมีเหตุผลการสมัครเรียนต่อ เพราะ ทำให้ตนเองมีความอดทน มีระเบียบวินัย รู้จักเสียสละ และสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ส่วนเหตุผลการไม่สมัครเรียนต่อ เพราะ อยากรีไทร์ และได้รับการยกเว้นการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการ

จากทฤษฎีดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการกระทำสมัครศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 คือ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ความสามารถ ความคาดหวัง การสนับสนุน และข้อผูกพัน และเหตุผลที่สมัครเรียนต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 เพราะมีความยินดีที่จะเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครและไม่สมัครเข้ารับการศึกษาคือ ในชั้นปีที่ 4 ของนักศึกษาวิชาทหาร ในเขตกรุงเทพมหานคร กรอบแนวความคิดในการวิจัย มาจากทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม ของรีเดอร์ (Reeder) กลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จำนวน 392 นาย และนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 จำนวน 249 นาย ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ คือ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ค่านิยม ความคาดหวัง การสนับสนุน โอกาส แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความสามารถ และข้อผูกพัน ไม่แตกต่างกัน พบว่านักศึกษาวิชาทหารที่สมัครมีผลการศึกษาในภาพรวมดีกว่านักศึกษาวิชาทหารที่ไม่สมัคร นักศึกษาวิชาทหารที่สมัครเชื่อว่าการฝึกวิชาทหาร ทำให้มีความอดทน มีระเบียบวินัย รู้จักเสียสละ และเป็นการทำประโยชน์ให้กับสังคมเป็นการสร้างสมประสบการณ์ ได้ฝึกระเบียบ วินัย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การฝึกวิชาทหารทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความกล้าที่จะแสดงออก สร้างสมลักษณะผู้นำในอนาคต สำหรับนักศึกษาวิชาทหารที่ไม่สมัครมีความคิดเห็นว่าทำให้ตนเสียเวลา ซึ่งต้องการทุ่มเทให้กับ การศึกษามากกว่า ตลอดจนเห็นว่าการเดินทางไปศึกษาวิชาทหารของตนไม่สะดวก และให้ความเห็นว่าไม่ชอบสงคราม ต้องการความอิสระ ไม่อยู่ภายใต้กฎระเบียบต่าง ๆ และมีความคิดว่า

ชอบที่จะทำงานด้านพัฒนามากกว่าการเป็นกำลังหลักในการป้องกันประเทศ (ประพนธ์ กิติญาณทรัพย์, พ.ศ., 2542, บทคัดย่อ, 62-65)

สิ่งที่น่าสนใจของนักศึกษาวิชาทหารที่สมัครศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ในเขต กรุงเทพฯ มีผลการศึกษาในภาพรวมดีกว่านักศึกษาวิชาทหารที่ไม่สมัครซึ่งความพร้อมของตัวนักศึกษาเป็นอันดับแรก ซึ่งจะมองเห็นประโยชน์ของการฝึกวิชาทหาร ส่วนที่ไม่ตัดสินใจศึกษาต่อเป็นเพราะไม่มีความพร้อมและมองไม่เห็นคุณค่าของการฝึกวิชาทหาร จึงมีมุมมองที่แตกต่างกัน

ศึกษาทัศนคติต่อความมั่นคง และความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกำลังสำรองของนักศึกษาวิชาทหาร ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3-5 พบว่าแรงจูงใจในการสมัครเข้าเป็นนักศึกษาวิชาทหาร เนื่องจากต้องการอยากรู้อยากเห็น และอยากมีความรู้เกี่ยวกับวิชาทหาร ระบบการฝึกวิชาทหารด้านหลักสูตรและจำนวนวันที่ฝึกวิชาทหาร และด้านการจัดสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสม แต่ด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ใช้ในการฝึก มีความเหมาะสมในระดับต่ำ นักศึกษาวิชาทหารมีความรู้สึกรู้สึกดี ที่ยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเชื่อมั่นศรัทธาในสถาบันทหารในระดับสูง เต็มใจที่จะทำกิจกรรมในฐานะกำลังพลสำรองเพื่อช่วยเหลือประเทศชาติ ควรจัดซื้อและการพัฒนาเครื่องช่วยฝึก และอาวุธยุทโธปกรณ์ให้เพียงพอ เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และทันสมัยทันต่อสถานการณ์ พัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและทันสมัย ปรับปรุงห้องสอนให้มีความสมบูรณ์ ด้านอุปกรณ์การสอน และเครื่องช่วยฝึก รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากกว่านี้ เพื่อประสิทธิภาพการฝึก การสอน พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาวิชาทหาร พัฒนาศักยภาพของหน่วยงานให้มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกลักษณะเหมาะสมกับการเป็นแม่พิมพ์ของนักศึกษาวิชาทหาร

สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาวิชาทหารสนใจสมัครเรียนต่อชั้นปีที่ 4 ลดลงอย่างมาก ดังนี้

1. นักศึกษาวิชาทหาร สอบเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษาไม่ได้ จึงต้องลดการเรียนวิชาทหารชั้นปีที่ 3 หรือ 4 ไปด้วย
2. สอบตก หรือหมดสิทธิ์สอบแต่ละชั้นปีทำให้ไม่อยากเข้าชั้น
3. การรื้อรับสิทธิ์เนื่องจากเรียนรื้อรับสิทธิ์ เนื่องจากเรียนไม่ตรงชั้นปีที่เรียนระหว่างวิชาทหาร กับการเปลี่ยนแผนการศึกษาของชาติ
4. นักศึกษาวิชาทหารส่วนใหญ่ต้องการสิทธิ์เฉพาะไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการ
5. ผู้ที่ไม่สมัครเรียนต่อมักไม่มีความชอบ เลื่อมใส ใจรักการเรียนวิชาทหาร
6. การเรียนวิชาทหาร บางครั้งฝึกหนักเกินไป สภาพร่างกายของผู้เรียนรับไม่ไหวปรับตัวไม่ได้

7. ปังจยเวลาเรียนวิชาทหาร กระทบการพักผ่อน กระทบการเรียนและกิจกรรมการเรียนภาคปกติ

8. แม้จะเรียนต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ก็ไม่มีงานรองรับจึงไปสนใจทຸ່ມเทเรียนวิชาภาคปกติ (สุรพงษ์ ไก่แก้ว, พ.อ., 2545, บทคัดย่อ, 39)

เราควรให้ความสำคัญกับความต้องการอยากรู้ อยากเห็น และอยากมีความรู้เกี่ยวกับวิชาทหารเป็นสิ่งที่นักศึกษาวิชาทหารมีความสนใจ แต่ด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ใช้ในการฝึก มีความเหมาะสมในระดับต่ำ ทำให้มีผลกับการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 เพราะคิดว่าจะแตกต่างจากการเรียนวิชาทหารที่ผ่านมา

#### **สรุป ลักษณะเงื่อนไขที่ตัดสินใจศึกษาต่อ หรือไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5**

การตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มาจากการได้รับข้อมูล ประสบการณ์ การฝึกวิชาทหารที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านมาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-3 ซึ่งย่อมมีทั้งที่ชอบ และไม่ชอบ ส่วนการศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 เป็นเรื่องของอนาคตกับความคาดหวังว่าจะได้รับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดเป็นผลมาจากการรับรู้ของนักศึกษาวิชาทหารทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ แต่การตัดสินใจเกิดขึ้นในช่วงการเป็นนิสิต/ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งต้องพิจารณาปัจจัยด้านความพร้อมของนักศึกษาวิชาทหารที่จะศึกษาต่อในหลาย ๆ ด้าน

#### **สาเหตุที่เป็นอุปสรรคทำให้นักศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีจำนวนน้อย**

ธงชัย เกื้อสกุล (2538, บทคัดย่อ) การพัฒนาระบบการผลิตนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงของชาติ โดยเกี่ยวข้องกับกระทรวงกลาโหม กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย ด้วยการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical Research) พบว่ามีปัญหาด้านจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่มากเกินไปที่กองทัพต้องการ นักศึกษาส่วนใหญ่มีได้มุ่งหวังเพื่อที่จะเป็นกำลังสำรองที่มีประสิทธิภาพของกองทัพ แต่ต้องการสิทธิยกเว้นการคัดเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการ ครู อาจารย์และผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญในการฝึกวิชาทหาร จำนวนบุคลากรที่เป็นครูฝึก เครื่องช่วยฝึกไม่เพียงพอ เวลาการฝึกหลักสูตรภาคที่ดั่ง 80 ชั่วโมงน้อยเกินไป เมื่อสำเร็จการฝึกวิชาทหารแล้ว นักศึกษาวิชาทหารไม่เต็มใจเข้าสู่ระบบกำลังสำรอง โดยสาเหตุมาจากปัจจัยนำเข้า (Input) โดยงานวิจัยได้เสนอแนะแก้ไขพระราชบัญญัติ และกฎกระทรวงเพื่อลดสิทธิในการยกเว้นการคัดเลือกเข้ารับราชการ ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นให้ความสนใจ เอาใจใส่จริงในการฝึก และประสานงานความร่วมมือจากทุกส่วนอย่างใกล้ชิด รวมถึงการปลูกจิตสำนึกในภาระหน้าที่ในการป้องกันประเทศให้กับเยาวชนของชาติ

หัวใจสำคัญของสาเหตุที่ระบบการผลิตกำลังพลสำรองมีปัญหาในปัจจุบัน คือ มีจำนวนนักศึกษาวิชาทหารมากเกินไปกว่าความต้องการและความสามารถในการผลิตนักศึกษาวิชาทหารให้มีคุณภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยนำเข้า ซึ่งควรที่จะให้เยาวชนเข้าใจในเรื่องระบบกำลังสำรองตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเต็มใจที่จะเข้ารับการฝึกวิชาทหารเพื่อเป็นกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพของกองทัพบก และควรคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความตั้งใจเข้ารับการฝึกวิชาทหาร

กัมพล สุขก้อน (2540, บทคัดย่อ) สาเหตุการสมัครเป็นนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 ส่วนใหญ่เพื่อสิทธิการไม่ต้องตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการ แต่นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4-5 ส่วนใหญ่มาจากเพื่อต้องการเป็นกำลังสำรองและจากการสังเกตได้โดยการแต่งเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารจะแต่งกายได้เรียบร้อย การวัดผลการเรียนของนักศึกษาวิชาทหารอย่างแท้จริง มีการสอบได้หรือตก เท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีนักศึกษาวิชาทหารผู้ใดสอบไม่ผ่านภาคสนามนอกจากไม่ไปการฝึกภาคสนามเท่านั้น เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารได้ตระหนักถึงการเรียนและเพิ่มมาตรการในการเพิ่มคุณภาพของนักศึกษาวิชาทหาร กองทัพบกควรจะใช้นักศึกษาวิชาทหารให้เกิดประโยชน์ในด้านการประชาสัมพันธ์ให้กองทัพ ควรให้นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 เข้ารับราชการในหน่วยกำลังรบก่อนเป็นเวลา 1-2 เดือน เพื่อการเรียนรู้ชีวิตการเป็นทหารประจำการ

การเปรียบเทียบได้ว่า ความต้องการของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 กับ ชั้นปีที่ 4-5 ส่วนต่างกันคือ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 ส่วนใหญ่ต้องการสิทธิการยกเว้นการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการ แต่นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4-5 ต้องการเป็นกำลังพลสำรอง และการสอบเลื่อนชั้นควรเอาจริงเอาจัง มีมาตรฐานการฝึก เพื่อให้ได้นักศึกษาวิชาทหารที่มีคุณภาพ

เชียรศักดิ์ รื่นเรือง (2547) กองทัพบกมีนโยบายปรับลดกำลังทหารประจำการลง เพื่อประหยัดงบประมาณทำให้กำลังพลสำรองมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นรวมทั้ง ต้องมีคุณภาพและประสิทธิภาพทัดเทียมกับทหารประจำการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้ ทั้งในยามปกติและยามสงคราม จากการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาทหารจำนวน 200 คน ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารจำนวน 100 คน และข้าราชการจำนวน 100 คนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยมีสาเหตุมาจากจำนวนการผลิตนักศึกษาวิชาทหารมีมากกว่าความต้องการทางด้านยุทธการ จำนวนครูฝึก ยุทโธปกรณ์ เครื่องช่วยฝึก และงบประมาณมีจำนวนไม่เพียงพอ และทัศนคติของนักศึกษาวิชาทหารต่อกองทัพอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

เราควรให้ความสนใจเรื่องงบประมาณเปรียบเทียบที่ใช้สำหรับการผลิตนักศึกษาวิชาทหารนั้นมีประสิทธิภาพแต่ไม่มีประสิทธิผล เพราะสามารถใช้งบประมาณอันจำกัดแต่ผลิตได้จำนวนมาก ในขณะที่การฝึกนักเรียนนายร้อยกับนักเรียนนายสิบมีประสิทธิผลแต่ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นทหารอาชีพ แต่ใช้เงินลงทุนต่อคนมาก และได้

ผลลัพธ์คือกำลังพลประจำการจำนวนน้อย อันเนื่องมาจากความมุ่งหมายในการใช้กำลังพลที่แตกต่างกัน ซึ่งกำลังพลประจำการมีความคาดหวังว่า กำลังพลสำรองควรปฏิบัติงานได้เช่นเดียวกับทหารประจำการ ซึ่งต้องเข้าใจระบบการฝึกวิชาทหารแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

ความคิดเห็นของนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวนต่อกำลังพลสำรอง: ศึกษาเฉพาะหน่วยกองพันทหารราบโครมในกองทัพบกที่ 1 ในระดับปานกลาง แต่มีแนวโน้มค่อนข้างไปในทางลบ ในด้านวินัย ได้แก่ การแสดงความเคารพ การแต่งกาย และการปฏิบัติหน้าที่เวรยาม ด้านความตั้งใจรับการฝึกศึกษาจากความกระตือรือร้น ด้านความรู้ความสามารถการถอด-ประกอบอาวุธประจำกาย การใช้แผนที่-เข็มทิศ ยุทธวิธีเบื้องต้น ด้านสมรรถภาพทางร่างกายความแข็งแรงอดทนทั้งทางร่างกายและจิตใจ และยังพบว่านายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวนขาดความรู้ความเข้าใจในระบบกำลังสำรอง โดยเฉพาะในเรื่อง วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการมีกำลังพลสำรอง อยากให้กำลังพลสำรองมีคุณภาพเทียบเท่ากำลังประจำการ ควรเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกำลังพลสำรองผ่านทางข่าวสารของกองทัพและสื่ออื่น ๆ (ธนศักดิ์ เคี่ยมทองคำ, พ.ท., 2539, บทคัดย่อ, 99-100)

ทัศนคติของกำลังพลประจำการต่อความยอมรับในตัวของกำลังพลสำรองที่มาจากนักศึกษาวิชาทหารค่อนข้างต่ำ นั้นเป็นเพราะ ระบบการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านมา มีมาตรฐานที่ต่ำกว่าของโรงเรียนนายสิบทหารบก หรือโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า แต่ในความเป็นจริงการใช้กำลังพลสำรองมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ในการเสริมกำลังประจำการทดแทนการสูญเสียและขยายกำลังจัดตั้งหน่วยในยามสงคราม ต้องมีการฝึกในตำแหน่งหน้าที่เพิ่มเติมให้กับกำลังพลสำรองโดยมีทหารประจำการเป็นพี่เลี้ยง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร คือ ครูฝึกควรนำเอาความรู้จากปัจจุบันมาสอดแทรก ติดตามข่าวสารเพื่อมาขยายความให้เป็นที่น่าสนใจ อุปกรณ์การเรียน หนังสือประกอบการสอนควรให้ทันสมัยตามยุคสถานการณ์ ครูฝึกควรได้รับการอบรมเทคนิคการสอน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอนกับกลุ่มหน่วยงานอื่น ครูฝึกมีนิสัยชอบรับคำสั่งมากกว่าการคิดริเริ่มเองโดยกลัวถูกตำหนิจากผู้บังคับบัญชา ครูฝึกใช้เวลาในการฝึกมากต่อสัปดาห์มีความอ่อนล้าและไม่มีเวลาติดตามข่าว ครูฝึกอายุมากขาดความกระตือรือร้นในการคิดริเริ่ม นักศึกษาวิชาทหารมีความคุ้นเคยกับการเรียนการสอนของโรงเรียนซึ่งมีความพร้อม วิธีการเรียนแนวใหม่แตกต่างจากครูฝึกที่ทำการสอนด้วยความเคยชิน ตามแบบธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมาโดยไม่เปลี่ยนแปลง นักศึกษาวิชาทหารมีโอกาสน้อยที่จะมีส่วนร่วม (สฤษดิ์ ไตรบุญ, พ.ท., 2546, หน้า 110-115)

ปัญหาหลักของระบบการฝึกวิชาทหาร คือ จำนวนครูฝึกที่มีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร ส่งผลต่อความอ่อนล้าในการสอน การพัฒนาการสอนวิชาทหาร

ตลอดจนไม่ได้รับการสนับสนุนเครื่องช่วยสอนอย่างเพียงพอซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้วิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหารอย่างมาก

### **สรุป สาเหตุที่เป็นอุปสรรคทำให้นักศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีจำนวนน้อย**

การผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารนั้นเป็นหลักสูตรการฝึกวิชาทหารเป็นอย่างย่อ ซึ่งมีผลทำให้ต้องลดจำนวนชั่วโมงการเรียนการสอน ระยะเวลาการปรับสภาพจากพลเรือนเป็นทหาร งบประมาณ การสนับสนุนด้านเครื่องช่วยฝึก สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ สัดส่วนครูฝึกไม่เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่มีจำนวนมาก ซึ่งในขณะนี้นักศึกษาวิชาทหารส่วนมากมีความอยากรู้ อยากลอง อยากเห็นตามธรรมชาติของวัยรุ่น จึงส่งผลให้มีอคติต่อการฝึกวิชาทหาร โดยภาพรวม ซึ่งกองทัพบกน่าจะแสวงประโยชน์จากการฝึกวิชาทหาร เพื่อวางรากฐานที่ดีให้แก่เยาวชนเพื่อมีจิตสำนึกความรักชาติ มีทัศนคติที่ดีต่อกองทัพบก เพราะเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็สามารถช่วยเหลือประเทศ และกองทัพบกได้ในอนาคต

ส่วนการศึกษาวิชาทหารนั้นไม่ได้มีการประสานงานที่ดีกับสถาบันอุดมศึกษา เพราะเกิดปัญหาเรื่องการจัดการเรียน ตารางสอบ นักศึกษาวิชาทหารจะต้องหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง บางครั้งต้องยอมขาดเรียนทางใดทางหนึ่ง ความพร้อมของตัวนักศึกษาวิชาทหารในด้านการเรียนก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ไม่ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5

### **แนวคิดทุนมนุษย์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**

ความจำเป็นของงานวิจัยนี้คือ ความต้องการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สำหรับเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มาจากนักศึกษาวิชาทหารตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 พัฒนามาจนถึงชั้นปีที่ 5 ผ่านขบวนการจัดเกลาทางสังคมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการให้การศึกษาวิชาทหาร เพิ่มความรู้ความสามารถให้เพียงพอที่จะเป็นผู้บังคับหมวดให้กับกองทัพบกในอนาคต สิ่งนี้จะเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กองทัพบกแบบยั่งยืน โดยได้รวบรวมแนวคิดที่สำคัญดังนี้

ทรัพยากรมนุษย์เป็นสินทรัพย์ที่สำคัญที่สุดในองค์การความสำเร็จหรือล้มเหลว ความเจริญเติบโตและการพัฒนาขององค์การ ขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นองค์การจึงต้องให้ได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ทักษะ ได้รับการฝึกอบรมและมีความรู้พิเศษเพื่อทำให้อุปประสงค์ขององค์การบรรลุความสำเร็จ (ชาลูนชัย อาจินสมาจาร, ม.ป.ป., หน้า 41)

เสนาะ ดิเฮอร์ (2545, หน้า 2-3) กล่าวว่า สถานการณ์ปัจจุบันองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนมีการแข่งขันแย่งชิงทรัพยากรต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน สำหรับกองทัพบกมีนักศึกษาวิชาทหารที่มีความพร้อม

สามารถปลูกฝังวิชาทหาร ความรักชาติ ความมีระเบียบวินัย และความเสียสละเพื่อประเทศชาติ ปัจจุบันผู้บริหารกองทัพบกหากมีมุมมองและการปฏิบัติต่อนักศึกษาวิชาทหารเป็นทรัพย์สิน (Asset) ของกองทัพบกที่มีคุณค่า ไม่ใช่มองเป็นค่าใช้จ่าย (Expense) แล้ว ผู้บริหารจะต้องบำรุงรักษาและดูแล (Maintenance) อย่างดี แต่ถ้าถือนักศึกษาวิชาทหารเป็นค่าใช้จ่ายผู้บริหารก็จะหาทางลดค่าใช้จ่ายเหล่านั้น เช่น ตัดลดงบประมาณที่สนับสนุนการผลิตนักศึกษาวิชาทหาร หรือ ผลักภาระค่าใช้จ่ายให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง สำหรับการบำรุงรักษาและดูแลระบบกำลังสำรองนั้นหากเปรียบเทียบทั้งด้านการฝึก อาวุธยุทโธปกรณ์ ครุฝึกและงบประมาณสำหรับการผลิตนายทหารสัญญาบัตรที่จบจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และนายทหารประทวนที่ผลิตจากนักเรียนนายสิบกองทัพบกซึ่งได้นายทหารจำนวนน้อยกว่ามากแต่มีประสิทธิผลสามารถเป็นทหารประจำการได้ ขณะที่การผลิตนักศึกษาวิชาทหารได้จำนวนมากมีประสิทธิภาพ แต่ขาดประสิทธิผลคือต้นทุนที่กองทัพบกใช้ผลิตต่อหนึ่งคนต่ำ แต่ยังมีความเสี่ยงสูงเมื่อจำเป็นต้องใช้กำลังพลในยามสงครามหรือต้องทำการฝึกเพิ่มเติม

การสร้างรายได้เปรียบโดยอาศัยทรัพยากรมนุษย์นั้นจะต้องถือนักศึกษาวิชาทหารเป็นทรัพยากรมนุษย์อย่างหนึ่งที่ต้องบำรุงรักษาและดูแลอย่างดีโดยถือเกณฑ์ 4 ประการคือ

1. นักศึกษาวิชาทหารเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า คำว่าคุณค่าในการบริหารงานของกองทัพบกคือการลดค่าใช้จ่ายและสร้างความพอใจให้กับประชาชนในระบบกำลังสำรอง นักศึกษาวิชาทหารที่เป็นคุณค่าของกองทัพบกเมื่อเป็นกำลังพลสำรองจะต้องสามารถทำงานร่วมกับกำลังพลประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) ทั้งในยามปกติและภาวะสงคราม โดยเฉพาะปัจจุบันเทคโนโลยีทางทหารได้มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้า จำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ

2. นักศึกษาวิชาทหารเป็นทรัพยากรที่หายาก บุคคลผู้มีสิทธิเข้ารับการฝึกวิชาทหารต้องมีลักษณะ คุณสมบัติ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่สำคัญเกณฑ์ต่าง ๆ ผ่านระบบการคัดเลือกยอมได้คนที่มีความสามารถ สติปัญญาในการที่จะเรียนรู้วิชาทหารได้เป็นอย่างดีเหนือกว่าบุคคลทั่วไป ฉะนั้นการฝึกอบรมพัฒนานักศึกษาวิชาทหารให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ระดับผู้บังคับบัญชาได้นั้นจึงเป็นการลงทุนระยะยาวเพื่อสร้างรายได้เปรียบเหนืออริราชศัตรู

3. นักศึกษาวิชาทหารเป็นทรัพยากรที่ยากจะเลียนแบบ ความแตกต่างและหลากหลายทั้งสถาบันการศึกษา สาขาวิชาที่เรียน ทำให้ยากที่หน่วยงานอื่นจะสามารถหล่อหลอมเป็นหนึ่งเดียวตามแบบธรรมเนียมทหารเดียวกันได้ ดังเช่นหน่วยบัญชาการกำลังสำรองที่สามารถผลิตนักศึกษาวิชาทหารภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด



4. นักศึกษาวิชาทหารเป็นทรัพยากรที่มีระเบียบ ภายหลังจากผ่านกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กองทัพบกควรจะต้องเอาความรู้ความสามารถ ความเฉลียวฉลาดของนักศึกษาวิชาทหารมาใช้กับงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับกองทัพบก และประชาชน

เสนาะ ตีเขาวัว (2546, หน้า 54) ปัญหาของจำนวนกำลังพลของกองทัพบกนั้นเป็นปัญหาสำคัญ จำเป็นที่จะต้องวางแผนไว้ล่วงหน้านาน ๆ เพราะปริมาณกำลังพลประจำการไม่สามารถที่จะเพิ่มหรือลดได้ง่าย ส่วนกำลังพลสำรองนั้นสามารถเพิ่มหรือลดได้ง่ายกว่า กองทัพบกจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าปริมาณความต้องการกำลังพลไม่คงที่แม้ในเวลาปกติ หรือเกิดภัยสงคราม ซึ่งลักษณะความต้องการกำลังพลขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 อย่างคือ

1. การหมุนเวียนเข้าออกของกำลังพล ได้แก่ การลาออก ปลด เกษียณอายุราชการ ทูพลภาพ เสียชีวิต สำหรับการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนายทหารสัญญาบัตรนั้นมีจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับกำลังพลสำรองประเภทนายทหารประทวน

2. ลักษณะงานซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ย่อมต้องการบุคลากรที่เหมาะสมกับงานใหม่ เนื่องจากเทคโนโลยีทางการทหารมีการพัฒนาและวิจัยอย่างสูงในต่างประเทศ หากบุคลากรมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอกับเทคโนโลยีใหม่ ย่อมเป็นความเสี่ยงต่อความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ภัยคุกคามต่าง ๆ ยังไม่จำกัดอยู่เฉพาะในวงการทหารเท่านั้น ภาคประชาชนก็ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่มีพลทหารกองประจำการอย่างเดียวย่อมเข้ารับการราชการอาจทำให้ศักยภาพในการพัฒนากองทัพบกเป็นไปได้ช้า และขาดความกระตือรือร้น

3. อัตราความเจริญเติบโตของกองทัพบก ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายและงบประมาณที่กองทัพบกได้รับจัดสรรจากรัฐบาล และการที่นักการเมืองบางส่วนไม่ได้ผ่านระบบกำลังสำรอง หรือการเป็นทหารกองประจำการก็อาจมีอคติกับกองทัพ หรือไม่เข้าใจในระบบการทหารทำให้การจัดสรรงบประมาณด้านความมั่นคงไม่เพียงพอ

ฉะนั้นการวางแผนนโยบายและแผนงานกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารให้เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ พร้อมทั้งรองรับความเปลี่ยนแปลงด้านอุปสงค์และด้านอุปทานของกำลังพลในอนาคต

दनัย เทียนพุ่ม (2545, หน้า 59-61) นักศึกษาวิชาทหารเป็นทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพบก สำหรับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 นั้น กำหนดกลยุทธ์และนโยบายด้านกำลังคนให้เหมาะสมตั้งแต่ในยามปกติย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้กับกองทัพบก โดยการดึงดูดและคัดเลือกคนที่มีคุณภาพและมีจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรที่กองทัพบกต้องการใช้ตามแผนป้องกันประเทศ ออกแบบระบบรางวัลจูงใจเพื่อได้รับความร่วมมือ

ทั้งตัวนักศึกษาวิชาทหารเอง สถาบันการศึกษา ผู้ปกครอง สถานประกอบการ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยมีการวางแผนและพัฒนาอาชีพ (Career Planning) ของกำลังพลสำรองที่มาจากนักศึกษาวิชาทหาร ปรับวิสัยทัศน์สำหรับนักศึกษาวิชาทหารให้เหมาะสมกับยุคความรูปแบบใหม่ มีการจัดทำระบบสารสนเทศทรัพยากรมนุษย์ HRIS (Human Resource Information System) ที่ทันเวลา (Just-In-Time) ช่วยในการวางแผนการใช้กำลังสำรองในอนาคต ให้นวับบัญชาการกำลังสำรองเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (L/ O: Learning Organization) และสร้างเครือข่ายการสื่อสาร (Communicate Network) ทุกรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ

คณั เทียนพุ่ม (2545, หน้า 118-135) หน่วยบัญชาการกำลังสำรองมีความได้เปรียบในการแข่งขันคือนักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านการสรรหา คัดเลือก และการรักษาทุนมนุษย์ ผ่านการฝึกวิชาทหาร มาจากหลายโรงเรียน หลายสถาบัน หลากหลายสาขาวิชา ซึ่งหาคนทดแทนได้ยากและมีมูลค่าเพิ่มสูงมีความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพ จัดเป็นทุน (Capital) ของกองทัพบกที่มีค่า และในอนาคตเมื่อนักศึกษาวิชาทหารเติบโตขึ้นเป็นพลเมือง (Citizens) สามารถนำทุนมนุษย์ (Human Capital) มาใช้พัฒนาประเทศ และพัฒนากองทัพให้มีความเจริญก้าวหน้าได้ เพราะเขาเหล่านั้นจะมีอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ นักการเมือง นักการศึกษา เกษตรกร วิศวกร นายแพทย์ นักการตลาด นักบัญชี เป็นต้น สามารถสนับสนุนรัฐบาลและกิจการของกองทัพให้มีความมั่นคง ฉะนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับนักศึกษาวิชาทหารทุก ๆ คน

แนวโน้มความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในช่วง 15 ปี ข้างหน้า ทรัพยากรมนุษย์จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นในช่วง 10 ปีข้างหน้า และจะชะลอตัวลงจนถึงระดับคงที่ในช่วง 11-15 ปีข้างหน้า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น ควรพัฒนา 5 ประเด็น คือ 1) การจัดการความรู้ที่เข้าถึงกระบวนการเรียนรู้ 2) การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของการศึกษา 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณธรรมและจริยธรรม 4) การฝึกผู้เรียนให้มีนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5) การรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่ในกระแสนานาชาติ (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2547, หน้า 112)

### **สรุปทุนมนุษย์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**

แนวความคิดในประเด็นเรื่องทุนมนุษย์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าวจะช่วยเติมเต็มและเสริมสร้างวิสัยทัศน์ในการมองทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพบกเอง อันได้แก่กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นทรัพย์สิน (Asset) และเป็นทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่ควรได้รับการบำรุงรักษาและดูแลอย่างดี มีการจัดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (L/ O) เมื่อเทคโนโลยีทางการทหารมีความก้าวหน้าขึ้นในทุกด้าน การพัฒนากองทัพบก ควรมีการวางแผนและพัฒนาอาชีพกำลังสำรอง (Career Planning) เพื่อเสริมสร้างและยกระดับความสามารถทั้งทหารประจำการและกำลังสำรอง ให้ชาวไทยอยากเข้ามาสู่กองทัพมากขึ้น สร้างโครงข่ายกำลังสำรองเป็นหูเป็นตา

ให้แก่กองทัพบก เพื่อประชาชนจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการสร้างความมั่นคงในทรัพยากรมนุษย์

### นโยบายกองทัพต่อการผลิตการผลิตนักศึกษาวิชาทหาร

คำสั่ง กองทัพบกที่ 450/2544 ลง 21 กันยายน 2544 เรื่อง นโยบายการศึกษาของ กองทัพบก พ.ศ. 2545-2549 ได้กำหนดนโยบายเฉพาะให้กับหน่วยบัญชาการกำลังสำรองดังนี้

1. กำกับดูแลในฐานะสายวิทยาการของนักศึกษาวิชาทหาร กำลังพลสำรอง และอาสา รักษาดินแดน ในการศึกษาของหน่วยต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาของกำลังพลสำรอง นักศึกษาวิชาทหาร และอาสารักษาดินแดน สอดคล้องตามนโยบายในการพัฒนาระบบกำลังสำรอง และ แนวความคิดในระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จของกองทัพบก
2. พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาสำหรับกำลังพลสำรองและกำลังอาสา รักษา ดินแดน โดยใช้หลักสูตรการศึกษาสำหรับกำลังพลประจำการเป็นแนวทาง โดยมุ่งเน้นให้สามารถ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างแท้จริง และให้เน้นถึงการปลูกฝังอุดมการณ์และความจงรักภักดีใน ชาตินา ศาสนา พระมหากษัตริย์ กับการยึดมั่นในระเบียบวินัยและแบบธรรมเนียมทหาร
3. ให้พัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาสำหรับกำลังพลสำรองทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการผสมผสานทั้งระบบการศึกษาในห้องเรียน และระบบการศึกษาทางไกล รวมทั้งการใช้ เครื่องช่วยฝึกต่าง ๆ
4. พัฒนาและปรับปรุง ครู ตำรา หลักสูตรและวิธีการสอน อบรม นักศึกษาวิชาทหาร โดยเน้นการสอนเชิงปฏิบัติมากกว่าหลักการหรือทฤษฎี เพื่อผลิตกำลังพลสำรองระดับ ผู้บังคับบัญชาให้เป็นมาตรฐานสอดคล้องตามนโยบายในการพัฒนาระบบกำลังสำรองของ กองทัพบก ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ
  - 4.1 ปลูกฝัง นักศึกษาวิชาทหาร ให้มีความเชื่อมั่นและมีทัศนคติที่ดีต่อกองทัพ มีความรู้ความสามารถที่จะเข้ารับใช้ประเทศชาติในฐานะกำลังพลสำรองเมื่อสำเร็จการศึกษาตาม หลักสูตร และมีความสนใจเมื่อมีการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหารในยามปกติ หรือการระดมพลใน ยามสงคราม
  - 4.2 วางหลักเกณฑ์ให้ นักศึกษาวิชาทหาร มีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายใน การศึกษาอบรมตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารอย่างเหมาะสม (หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง, 2549, หน้า 2-3)

นโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2545-2549 คือ การนำแนวความคิดในระบบการ ต่อสู้เบ็ดเสร็จของกองทัพบก ซึ่งจำเป็นต้องใช้กำลังพลสำรองที่มาจากนักศึกษาวิชาทหารปฏิบัติ

หน้าที่ร่วมกับกำลังทหารประจำการ โดยเน้นการสอนเชิงปฏิบัติมากกว่าหลักการหรือทฤษฎี เพื่อผลิตกำลังพลสำรองระดับผู้บังคับบัญชา ให้เป็นมาตรฐานสอดคล้องตามนโยบายในการพัฒนาระบบกำลังสำรองของกองทัพบก ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ซึ่งปัจจุบันยอดกำลังพลสำรองประเภทนายทหารสัญญาบัตรที่ผลิตได้ในแต่ละปีมีจำนวนต่ำกว่ายอดความต้องการใช้กำลังพลสำรองขั้นต้น

ความต้องการกำลังรบเฉพาะด้านกำลังพลประเภทนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก สำหรับภารกิจ ป้องกันประเทศในห้วง พ.ศ. 2544-2548 ควรจะมีจำนวน 42,561 คน ในปี พ.ศ. 2544 มียอดกำลังพลประเภทนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบกจำนวน 28,218 คน กองทัพบกจึงน่าจะมีความต้องการอีก 14,343 คน โดยที่ภัยคุกคามจากเดิมเป็นกำลังทหารขนาดใหญ่ จำนวน 25 กองพลจากเวียดนาม เปลี่ยนเป็น การค้ายาเสพติดตามแนวชายแดน การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การก่ออาชญากรรมข้ามชาติ การบ่อนทำลาย การก่อการร้ายต่อระบบการเมือง สังคมจิตวิทยา เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (เอกกมล สีนหัง, 2544, หน้า 42-43)

ในอนาคตกองทัพบกน่าจะมีความต้องการกำลังพลประเภทนายทหารสัญญาบัตรอีก 14,343 คน เพื่อรองรับกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่จะกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งควรที่จะนำกำลังพลสำรอง ประเภทนายทหารสัญญาบัตรมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติตั้งแต่ในยามปกติ เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของกำลังพลสำรอง

#### **การพัฒนาระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ระบบ 1: 1: 3**

แนวความคิดในการปฏิบัติ การพัฒนาระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ดำเนินการผลิต/การจัดการเพื่อให้ได้กำลังพลสำรองสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพไทย และให้มีความรู้ความสามารถในการทำหน้าที่ตามที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. กำลังพลสำรองประเภท นายทหารสัญญาบัตร และ นายทหารประทวน ได้มาจาก นักศึกษาวิชาทหารตาม พ.ร.บ.การส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503 โดยดำเนินการผลิต/การจัดการ แบ่งออกเป็น

1.1 ขั้นที่ 1 กำหนด มาตรการ และวิธีการเกี่ยวกับการผลิต/ การจัดหา นักศึกษาวิชาทหาร ตามความต้องการทางยุทธศาสตร์ เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ในการรักษาประเทศ มีระเบียบ วินัย และมีจิตใจรักหรือเป็นแนวร่วมกับกองทัพ โดยการดำเนินการมวิธีการรับสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ทั้งนี้ให้ถือจำนวนยอด นักศึกษาวิชาทหารทั้ง 5 ชั้นปีไม่เกิน 231,000 คน

1.2 ขั้นที่ 2 กำหนด มาตรการ และวิธีการเกี่ยวกับการรับสมัคร/ การคัดเลือก นักศึกษาวิชาทหารที่จบการฝึกวิชาทหารในขั้นที่ 1 เพื่อเข้ารับการฝึกวิชาทหารเป็นกำลังพลสำรองขั้นผู้บังคับบัญชาต่อไป (วิชาทหารปี 3-5) ตามความต้องการทางยุทธการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในอัตรา

ตำแหน่งของกำลังพลสำรองประเภท นายทหารสัญญาบัตร และนายทหารประทวนของหน่วยในระบบกำลังสำรองตามแผนการระดมสรรพกำลังด้านกำลังพลตามระบบ 1: 1: 1: 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินกรรมวิธีการรับสมัคร/ คัดเลือก นักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเข้ารับการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3-5 เพื่อให้ได้กำลังพลสำรองในแต่ละอัตราตามความต้องการทางยุทธการ ดังนี้

1.2.1 รับสมัคร/ คัดเลือก เพื่อเข้าเรียน วิชาทหารปี 5 เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในอัตรา ร้อยโท/ ร้อยเอก

1.2.2 รับสมัคร/ คัดเลือก เพื่อเข้าเรียน วิชาทหารปี 4 เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในอัตรา จ่าสิบเอก

1.2.3 รับสมัคร/ คัดเลือก เพื่อเข้าเรียน วิชาทหารปี 3 เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในอัตรา สิบเอก

2. กำลังพลสำรองประเภท สิบตรีกองประจำการ/ พลทหารกองประจำการได้มาจาก สิบตรีกองประจำการ/ พลทหารกองประจำการที่รับราชการทหารจนครบและปลดเป็น สิบตรี (กองประจำการ) กองหนุน/ พลทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ชั้นที่ 1

การพัฒนาในระบบกำลังสำรองในอนาคตจะมีการบรรจุกำลังพลสำรองที่มาจากนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3-5 ให้ครบตามอัตราเต็มของหน่วยกำลังรบหลัก กองทัพบกได้วางแผนการเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ระบบ 1: 1: 1: 3 และระบบอาสาสมัครซึ่งต้องการนักศึกษาวิชาทหารจำนวนมากที่มีความเต็มใจ และเสียสละ

### แนวความคิดการกำหนดนโยบายต่อการผลิตนักศึกษาวิชาทหารปีที่ 4 และ 5

การจะระบุประเด็นปัญหาได้ถูกต้องนั้นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ต้องกระทำอย่างรอบคอบรัดกุม ต้องแยกให้ออกระหว่าง อาการของปัญหา และ สาเหตุของปัญหา เช่น อุบัติเหตุบนท้องถนนเป็นเสมือนอาการของปัญหา แต่สาเหตุของปัญหาเป็นพฤติกรรม การขับรถ การใช้รถใช้ถนนอาจจะไม่พร้อมในเรื่องสภาพถนน และเครื่องหมายจราจรต่าง ๆ ความไม่เข้มงวดของผู้รักษากฎหมาย ความไม่สมบูรณ์ของเครื่องยนต์ การระบุปัญหาคืออะไร จะเป็นตัวกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหาและนโยบายต่าง ๆ ตามมา (ศุภชัย ยาวะประภาษ, 2545, หน้า 37-38)

ยุทธศาสตร์ (Strategy) มีความหมายที่เป็นทั้งนามธรรม คือ จำต้องไม่ได้เป็นศิลป์ในการดำเนินการ ปรัชญาหรือแนวคิดทฤษฎีทางยุทธศาสตร์ และเป็นรูปธรรม คือสามารถจับต้องสัมผัสได้ หลักการทางยุทธศาสตร์ที่เป็นขั้นตอน อย่างเป็นเหตุเป็นผล สามารถนำไปทำแผนรองรับได้อย่างชัดเจน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ เป้าหมายปลายทางหรือวัตถุประสงค์ (Ends) โดยต้องรู้สถานการณ์ ตลอดจนปัญหาและแนวโน้มของปัญหาและอุปสรรคอย่างลึกซึ้ง บวกหนทางที่จะใช้

หรือวิธีการกว้าง ๆ (Ways) การมองไปข้างหน้าอย่างก้าวไกลด้วยการวิเคราะห์ผลดีผลเสียต่าง ๆ วิเคราะห์ปัญหาในทุกด้าน คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และการทหารเพื่อให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด และบวกรัพยากร หรือเครื่องมือที่ใช้ (Means) เป็นสิ่งที่ชาตินั้นมีอยู่และนำมาใช้ให้บรรลุตามเป้าหมาย เพื่อความประสานสอดคล้องกันและบรรลุเป้าหมายร่วมกันซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ได้ดีที่สุด (สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2549, หน้า 1-36)

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบกที่ 33 โดยการวิเคราะห์ต้นทุน งบประมาณด้านกำลังพล ค่าตอบแทนเงินเดือนสวัสดิการ และงบประมาณอื่น ๆ ที่ใช้กับการผลิตกำลังพลประจำการในระดับผู้บังคับหมู่ ในการผลิตนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 พบว่า เนื่องจากกรณีฝึกนักศึกษาวิชาทหารไม่หวังผลตอบแทนเป็นมูลค่าเงิน เมื่อเทียบกับงบประมาณที่จะประหยัดได้จากการผลิตกำลังพลสำรองในระดับผู้บังคับหมู่ประจำการ ถือว่าระยะเวลาต้นทุนสั้นมาก สมเหตุสมผล คุ้มค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์ต่อการลงทุนในด้านการศึกษา ควรมุ่งเน้นการกำหนดขนาดของนักศึกษาวิชาทหารที่เหมาะสม และเพิ่มการพัฒนาคุณภาพด้านการฝึก เพิ่มระยะเวลาการศึกษาให้สอดคล้องกับศักยภาพที่มุ่งหวัง ควรนำกำลังพลสำรองหมุนเวียนมาปฏิบัติหน้าที่อย่างน้อยร้อยละ 10 ของจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่จบชั้นปีที่ 3 ในแต่ละปี สลับกันปฏิบัติหน้าที่ชุดละ 1 เดือน (บุญญฤทธิ์ เกษตรเวทิน, พ.ท., 2549, หน้า 72-75)

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การกำหนดนโยบายต่อการผลิตนักศึกษาวิชาทหารปีที่ 4 และ 5 จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจ พฤติกรรมเงื่อนไข และสาเหตุที่นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ซึ่งกำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาดัดสันใจไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ โดยการเริ่มจากการกำหนดเป้าหมาย (Ends) การเพิ่มยอดนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 กำหนดแนวทาง (Ways) การเพิ่มยอดนักศึกษาวิชาทหาร ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ของศูนย์ฝึก/หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร รวมถึงเครื่องมือ (Means) ที่จำเป็นเพื่อการผลิตนักศึกษาวิชาทหารให้มีคุณภาพ ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการผลิตนักศึกษาวิชาทหารถือว่ามีความคุ้มค่าอย่างมากต่อการผลิตกำลังพลประจำการในระดับผู้บังคับบัญชา

## กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ประมวลทฤษฎี แนวความคิด นโยบาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการฝึก วิชาทหาร กำลังสำรอง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปี ที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร ดังนี้

นิสิต/ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และกำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปี ที่ 3 เป็นมูลเหตุเริ่มต้นสำหรับกระบวนการวิจัยเรื่องการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ซึ่งจำเป็นต้องทำความเข้าใจลักษณะเงื่อนไขการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ใน ประเด็นพฤติกรรมของนิสิต/นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1 ต่อการปรับตัวสู่ระดับอุดมศึกษา ซึ่งต้อง ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารภายใต้ความกดดันด้านเวลาในช่วงการปรับตัว โดยการประมวลผลการ รับรู้ต่อการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านมาในอดีตทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งเป็น เรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์ของแต่ละบุคคล สำหรับการพิจารณาเงื่อนไขของ ความพร้อมของนักศึกษาวิชาทหารในขณะที่กำลังตัดสินใจเพื่อการศึกษาต่อวิชาทหารควบคู่กับ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงทำให้เกิดทางเลือกการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ในแบบต่าง ๆ กัน

การระบุนสาเหตุที่เป็นอุปสรรค ทำให้นักศึกษาวิชาทหารซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และ กำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีจำนวนน้อย โดย มาจากระบบการฝึกวิชาทหารที่ผ่านมา มีผลต่อการประเมินการรับรู้ของนักศึกษาวิชาทหารเชิงลบ มากกว่าเชิงบวก การประชาสัมพันธ์การรับสมัครเข้าศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 มีประเด็นของ จำนวนนักศึกษาวิชาทหารต่อทรัพยากรที่ศูนย์ฝึก/ หน่วยฝึกวิชาทหารที่มีอยู่สามารถบริหารจัดการ บริหารภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ อาทิเช่น งบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องช่วย ฝึก ยุทโธปกรณ์ เป็นต้น อีกทั้งนักศึกษาวิชาทหารไม่มีความพร้อมขณะที่ตัดสินใจศึกษาต่อวิชา ทหารชั้นปีที่ 4 ในเงื่อนไขต่าง ๆ ส่วนกรณีของนักศึกษาที่สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 4 มีประเด็น การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามีการเพิ่มขึ้น วิชายากขึ้น รวมถึงการบริหารเวลา ที่มีผลต่อการ ตัดสินใจศึกษาต่อชั้นปีที่ 5

หลังจากที่ทราบประเด็นสาเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปรับปรุงการกำหนดนโยบาย ที่จะทำให้นักศึกษาวิชา ทหารซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และกำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตัดสินใจศึกษาต่อวิชา ทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยทำความเข้าใจทุนมนุษย์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อใช้กำหนดกรอบแนวทางแก้ปัญหาในเชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ โดยการกำหนดเป้าหมาย (Ends) เพื่อให้มีจำนวนนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ในภาพรวมของทั้งประเทศเพิ่มขึ้น

ตลอดจนการกำหนดกรอบแนวทางหลัก (Ways) สำหรับยุทธศาสตร์ของหน่วยบัญชาการกำลัง  
สำรอง ศูนย์ฝึก/หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ เพื่อกำหนด  
เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ (Means) สำหรับการดำเนินการเพิ่มจำนวนนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่  
4 และ 5 เพื่อตอบสนองความต้องการเตรียมกำลังพลสำรองประเภท นายทหารสัญญาบัตรกองหนุน  
ของกองทัพบกที่ได้กำหนดไว้และเพื่อรองรับกับการพัฒนาระบบกำลังสำรองของไทยในอนาคต